

શ્રી યશોવિજયજી

જૈન ગ્રંથમાળા

દાદાશાહેબ, ભાવનગર.

ફોન : ૦૨૭૮-૨૪૨૫૩૨૨

૩૦૦૪૮૪૬

વિવર નવ મુદ્રિત.)
ઐતિહાસિક.

શ્રી ગિરનાર તીર્થોધધાર રાસ. અને તીર્થ માળા.

દક્ષિણ વિહારી મુનિ શ્રી બાલવિજયજી
મહારાજનાં ઉપદેશથી.

પ્રસિદ્ધ કર્તા,
સાહિત્ય સેવા સમાજના, ઓ. સેક્રેટરી,
શા પ્રજલાલ ઉજમશી.

બારગેટ, -ભાવનગર.

પાલીતાણા થી “બહાદુરસિંહજી પ્રિન્ટીંગ-પ્રેસમાં
શા અમરચંદ બહેચરદાસે છાપ્યો.

મુનિ શ્રી બાલવિજયજીના સદુપદેશથી ચાલતી,
સાહિત્ય સેવા સમાજ તરફથી પ્રગટ થતાં
પુસ્તકો.

- ૧ સચિત્ર મહિલા મહોદય બીજી આવૃત્તિ.
- ૨ સૌભાગ્ય સુંદરી નોવેલ પૃષ્ઠ ૩૦૦ છપાય છે.
- ૩ માનવ મહોદય ગ્રંથ હિન્દમાં લખાય છે.
- ૪ અજીતસેન કનકાવતિ નોવેલ પ્રેસમાં છે.
- ૫ વિક્રમસેન લીલાવતિ નોવેલ.
- ૬ પ્રહસ્યાર્થ સંરક્ષણ.
- ૭ મનુષ્ય માત્રનો સામાન્ય ધર્મ.
- ૮ ગિરનાર તીર્થોદ્ધાર રાસ સાર્થ.
- ૯ શ્રી કેશરીઆજીનો રાસ સાર્થ.

ઉપરના ગ્રંથો કેટલાક પ્રેસમાં છે, કેટલાક લખાય છે, કેટલાક બાહીર પડવાની તૈયારીમાં છે.

મળવાનું છે {

શા અમરચંદ બહેચરદાસ.
જેના બુકસેલર—પાક્ષીતાણા.

સાહિત્ય સેવાસમાજ ગ્રંથમાલા પુષ્પ ૨ ભુ.

શ્રી ગિરિનાર તીર્થોદ્ધાર ન રામ. સ્વ

પૂજ્ય મુનિમહારાજશ્રી બાલવિજયજીની પ્રેરણાથી

સંશોધક અને સંપાદક,

મોહનલાલ દલીપ્તેશ દેશાઈ,

બી. એ. એલ એલ. બી

વકીલ હાઇ કોર્ટ પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ—મુંબઈ.

પ્રતોષિ વાલા શેઠ રીઅલ્ટાસ લોન્ડ
તરફથી ભેટ.

સને ૧૯૨૦

પ્રત ૨૦૦૦.

સં. ૧૯૭૬

શંભુ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ—પાલીતાણા.

મુનિ બાલવિજયજીના સદ્ગુપ્તદેશથી શ્રી ગિરિનાર
તીર્થોદ્ધાર રાસ છપાવવા માટે અગાઉથી થનાર
ગ્રાહકોનાં મુખ્યારક નામ.

નામ.

ગામ.

શા. મજલાલ ઉજમશી કાપડીયા	લાવનગર.
શા. હરખચંદ ઉજમશી	જુનાગઢ.
શા. દામોદર હરખચંદ	વડાલ.
શા. કપુરચંદ અમરશી	લેસાણુ રાણપુર.
શા. ભગુભાઈ ચુનીલાલ	અમદાવાદ.
શા. લલ્લુભાઈ ગુલાબચંદ	વડાલી.
શા. અમીલાલ હરીદાસ	ઝોડન કેમ્પ.
શા. જમનાદાસ મનોરદાસ	માંગરોલખંદર
બેન મણી માવજી	રાણુલાખંદર.
આવિકા ઉજમબેન	મુજપુર.
શા. હઠીસંગ ગગાભાઈ	કોંઠ.
શા. નેમચંદ ગોવિંદજી	પ્રભાસપાટણ.

આ પુસ્તકનો સર્વ હક સાહિત્ય સેવાસમાજે રાખેલ છે.

નિવેદન.

કવિવર નપસુન્દર એક નામી જૈન કવિ વિક્રમ સંવત્ની સત્તરમી સદીના પૂર્વાર્ધમાં થઈ ગયેલા છે, અને તેનું જીવન વિસ્તારથી આનંદ કાવ્ય મહોદધિ મૌક્તિક ૬ કામાં માફું લખેલું પ્રસિદ્ધ થઈ ચુક્યું છે. તે જોઈ જવા વાચકને વિનંતિ છે. તેની અંદર તેમની ઉપલબ્ધ કૃતિઓનો નિર્દેશ કરેલો છે, પરંતુ આ કૃતિ તે લખવાના સમયે ઉપલબ્ધ થઈ શકી ન હતી તેથી તેનો નામનિર્દેશ પણ થઈ શક્યો નહોતો. હમણાં મુનિ મહારાજશ્રી બાલવિજયજીએ આ કૃતિની હસ્તલિખિત પ્રત તથા તેની કરેલી પ્રેસમાં મોકલવા માટેની નકલ મારા તરફ મોકલી આપી અને તેથી એક વિશેષ કૃતિ આપડી, તે વાતથી મનમાં આનંદ થયો.

તે મુનિશ્રીની આજ્ઞાથી તે પ્રેસ કૉપી એક પ્રતપરથી કરાવેલી હોવાથી અશુદ્ધ હતી, તેથી નવીનજ પ્રેસ કૉપી મેં તૈયાર કરી છે, અને આ પ્રસ્તાવના લખી છે. આ તક આપવા માટે તે મુનિશ્રીનો ઉપકાર માનું છું.

આ ગિરિનાર તીર્થોદ્ધાર સંખ્યાની નાનો રાસ કવિએ હધિગામ એટલે હધિસ્થલિ-હાલની દેયલી એ ગામમાં રચેલો છે, કે જે ગામ સિદ્ધપુર પાસે આવેલું છે, અને જે પરમાર્હત કુમારપાળ નરેશની જન્મભૂમિ તરીકે પ્રસિદ્ધ છે. આ રાસપરથી એ સિદ્ધ થાય છે કે, કવિએ સૌરાષ્ટ્રમાં આવેલા ગિરિનાર તીર્થની યાત્રા કરી છે. આવોજ ટુંકો રાસ કવિએ સૌરાષ્ટ્રમાં આવેલા મહાતીર્થ નામે શાત્રુંજય સંખ્યા પછી રચ્યો છે, કે જે સુપ્રસિદ્ધ છે. અને તે ઉપરોક્ત મૌક્તિકમાં પણ પ્રકટ કરવામાં આવ્યો છે. ને તેની રચ્યા સાલ સંવત્ ૧૬૨૮ આસો શુદ્ધ ૧૩ મંગળવાર છે. ગિરિનાર

સંબંધીનો રાસ કયા વર્ષમાં રચવામાં આવ્યો, તેનો ઉલ્લેખ કવિએ કરેલો નથી, તેથી કવિની કૃતિઓ જ્યારે સં. ૧૬૨૮ થી સં. ૧૬૬૯ સુધીની મળી શકી છે, તો તે દરમિયાન તે રાસ રચાયેલો હોય એ સંભવિત છે.

સાર.

જેના ચરણકમલમાં સર્વ ઈંદ્ર શિર ઝૂકાવે છે, એવા ચોવીશ જિનવરને પ્રણામ કરી, તે પૈકીના બાવીસમા જિનવર શ્રી નમિનાથ શીલરત્નભંડારના પદપંક્તિ જ્યાં વિરાજે છે, એવા ગઠ ગિરિનારનો મહિમા કવિ ગુરૂની આજ્ઞા લઈ કિચિત્ વર્ણવે છે.

કાશ્મીરના નવહુલ નામના નગરમાં નવહુંસ નામનો રાજા હતો, અને તેને વિજયાદે નામની રાણી હતી. ત્યાં ચંદ્રશેઠ વસતો હતો, કે જેને ત્રણ પુત્ર નામે રત્ન, મહન અને પૂર્ણસિંહ હતા. આમાંના જ્યેષ્ઠ પુત્ર રત્નને અકિની નામની સ્ત્રી હતી, અને તેણીથી કોમલ નામનો પુત્ર થયો હતો. આ રત્નશેઠના સમય સંબંધી ગ્રંથમાં એવો પાઠ છે કે, નેમિનાથના નિર્વાણ થયાને આઠ સહસ્ત્ર વર્ષે તે શેઠ થયા. (જુઓ ચતુર્વિંશતિપ્રબંધ-રત્નશેઠ સંબંધી ત્યાં ઉલ્લેખ છે.)

એક સમયે વનમાં એક જ્ઞાની મહામુનિ પધાર્યા. તેને વાંઠવા રાજા, રત્નશેઠ વગેરે સર્વ ગયા. તે વખતે તેમણે દેશના આપતાં જિનપૂજનો અધિકાર હાર્યો તેથી થતા લાલ ખતાવી, તથા તે નિમિત્તે તીર્થ નામે સત્સંગ અને ગિરિનારનો ઉલ્લેખ કરી ગિરિનાર સંબંધી વિશેષ મહિમા દાખવ્યો કે:- 'ગિરિનાર તીર્થમાં નેમિનાથના ત્રણ કલ્યાણક (કલ્યાણ દિવસો નામે નિઃક્રમણ-લીલા, કેવલજ્ઞાન, અને નિર્વાણ-આ ત્રણે) થયેલ હોવાથી તેનો મહિમા અપાર છે. પરધર્મીય પ્રભાસપુરાણમાં પણ આ

દૈવતાદ્રિ—ગિરિનારનું માહાત્મ્ય વર્ણવેલું છે. (તેના ૨લોકો પણ ટાંક્યા છે.) હવે આ દૈવતગિરિ અને તે પરની નેમીશ્વરની મૂર્તિની ઉત્પત્તિ શુદ્ધપ્રબંધપરથી કવિ ઉક્ત મુનિના મુખમાં મૂકે છે કે:—

“ અતીત યોગીશી (યોગીશ્વ તીર્થંકર) પૈકી ત્રીજા સાગર સ્વામીને ઉજેણી રાજા નરવાહને એવો પ્રશ્ન કર્યો કે, ‘ મારી મુક્તિ ક્યારે થશે ? ’ આતા ઉત્તરમાં જિનવરે જણાવ્યું કે, આગામી (આવતી) યોગીશીમાં નેમિ જિનના સમયમાં થશે. આથી તે રાજાએ દીક્ષા લીધી, અને અંતે પાંચમા કલ્પનો પતિ-દેવતા થયો. (૩) તેણે અવધિજ્ઞાનથી નેમિનાથનું ખિંબ વજ્રમય મારીનું બતાવ્યું, કે જેની દશ સાગરોપમ સમય સુધી ઇંદ્રોએ પૂજા કરી, પછી પોતાનું આયુષ્ય ટુંકું જાણી તેણે તે પ્રતિમા દૈવતગિરિ કે જ્યાં નેમિનાથનાં ત્રણ કલ્યાણુક થયાં છે ત્યાં આણી. એક શુક્રામાં મનોહર ચૈત્ય બનાવી તેના ગર્ભગૃહમાં સુવર્ણ, રત્ન અને મણિની એમ ત્રણ મૂર્તિ સ્થાપિત કરી, અને તે આખા ચૈત્ય-ભવનનું (શિખરનું ?) નામ ‘ કંચનખલાનક ’ આપી તેમાં ઉપરોક્ત વજ્રમુચ્ચિકામય મૂર્તિ સ્થાપી. પછી તે દેવ નેમિનાથના સમયમાંજ પુણ્યસાર નામનો રાજા થયો કે જે પોતાનો પૂર્વભવ નેમિ સુખેથીજ જાણી ગિરિનાર આવ્યો. પોતાના પૂર્વભવમાં પોતાને હાથેજ બનાવેલ જિનપ્રતિમા પૂજી, પોતાના પુત્રને રાજ સોંપી, પછી નેમિ પાસેજ દીક્ષા લીધી. આ પ્રમાણે દૈવત તીર્થની ઉત્પત્તિ પૂર્વ પુરૂષોએ જણાવી છે, અને તેવીજ રીતે શત્રુજય માહાત્મ્ય નામના અંથમાં દાખવેલ છે. (૧) ભરતાદિકે વિમલગિરિ-શત્રુજયના ઉદ્ધાર કરાવ્યા તે વખતે દૈવતગિરિના પણ ઉદ્ધાર કરાવ્યા છે. (૨) જ્યારે પાંડવોએ ઉદ્ધાર કરાવ્યો, ત્યારે તેમણે ઉત્તમ પ્રાસાદ બંધાવી તેમાં લેખ્યમય પ્રભુની મૂર્તિ સ્થાપી, એવો અધિકાર આવે છે. આમ ગિરિનાર તીર્થનો મહિમા જાણી એ ભવિ લોકો ! નેમિ-

નાથની ત્વાં સેવા કરી અનંત સુખ મેળવે. ”—આ પ્રમાણે દેશના પૂરી થઇ.

આ સાંભળી રત્ન આવકે હર્ષિત થઇ સભાની મધ્યમાં એવો અભિગ્રહ (નિયમ વિશેષ) લીધો કે, જ્યાં સુધી સંઘ લઇ ગિરિનાર નેમિજિનને લેટું નહિ ત્યાં સુધી મારે આજથી પાંચ વિકૃતિ (વિગય) નો ત્યાગ છે, ભૂમિપર શયન, પ્રજ્ઞાચર્યનું સેવન, અને એક વખત આહારનું ગ્રહણ છે.

સંઘ લઇ જવાનું મુહૂર્ત લઇ કંઠોત્રી સર્વત્ર મોકલાવી અન્ધ, ગજ, રથ અને સૈન્ય લઇ વાજતેગાજતે સંઘ લઇ, રત્ન આવકે પ્રયાણ કર્યું. સંઘ સાથે ક્રોડાધિપતિ વણિકો, અને દેરા-સરો, ગંધર્વો, બાટ, ચર્મતળાવ એટલે પાણીની મસકો વગેરે સર્વ લઇ, શુદ્ધ સહિત માર્ગે ચાલતાં ચાલતાં રોલાતોલા ગિરિ કુશલક્ષ્મ તે આવી પહોંચ્યો. એવામાં એવું બન્યું કે, એક વિકલા કુરૂપી પ્રેત અતિશ્યામ રૂપનો,—અર્ધ મનુષ્ય અને અર્ધસિંહ—ના દેહવાળો આવી, સર્વ લોકને બીવરાવવા લાગ્યો, અને મારી સરત પાળ્યા વગર જો કોઇ એક ડગ પણ ભરશે તો યમપુરિમાં પહોંચાડી દઇશ એમ ધાલવા લાગ્યો. સંઘ બચલીત બન્યો. સરત બાણવા માંગી તો પ્રેતે જણાવ્યું કે, ‘મને જો સંઘમાંથી એક પ્રધાન પુરૂષ આપો તો સંઘને જવા દઉં.’—આ વાતની રત્ન સંઘપતિને બળર પડી કે તુરતજ તેણે જણાવ્યું કે, ‘કોઇ પણ ફિકર કરતા ના હું’ આ સ્થાનકે રહી પ્રેતને માફ શરીર સોંપવા તૈયાર છું. તમે સૌ સંઘ સુખેથી જઇ નેમિ પ્રભુનાં દર્શન કરો.’—આથી સંઘના કેટલાક તે સરત પોતે બળવશે, એમ ઠહેવા લાગ્યા. રત્નના નાના બે બાઈ મહન અને પૂરણ પોતાને તે કાર્ય સોંપવાનું વિનવવા મંડયા, સતી સી પદ્મિની વિલાપ કરી એ ઉપસર્જ પોતે સહન કરવા તૈયાર છે એમ પુકારી ઠહેવા લાગી, ત્યારે પુત્ર કૌમલ પિતાને બદલે પોતે પ્રાણ અર્પશે એવું બોલ્યો.

આખરે શેઠ રત્ન, તેની પત્ની પદ્મિની અને સુત કોમલ એ ત્રણે તે સરત પાળવા અર્થે રહી, શેઠ ગમે તેમ સમજાવી સંધને માત્રા કરવા રવાના કર્યો.

પેલો પ્રેત સંઘપતિને મહાનાદ કરી એક ગુફામાં લઇ ગયો, જ્યારે તેની સ્ત્રી તથા પુત્રે કાપોત્સર્ગ ધ્યાન ધર્યું, અને મનમાં સંકલ્પ કર્યો કે, જ્યારે સંઘપતિ આ કષ્ટથી છુટશે, ત્યારે અમે અન્નપાન લઇશું. આવે સમે રૈવત પર્વતપર સાત ક્ષેત્રપાલ અંબાદેવીને વાંદવા જતા હતા, તેમણે આ ઉત્પાદ સાંભળ્યો. અને અંબાદેવીને વિનવ્યાં કે આ શું છે ?-દેવીએ ધ્યાન ધરી જતાં બચ્યું કે, કોઇ મહાપુરૂષને કોઇ દુષ્ટ ઉપદ્રવ કરે છે, એટલે પોતે સાતે ક્ષેત્રપાળને સાથે લઇ પ્રેતના સ્થાનકે આવ્યાં. નારી અને કુમારને ધ્યાનસ્થ જોઇ દિલમાં કૃપાભાવ-ભક્તિભાવ જાગ્યો. પ્રેતને કહ્યું કે, હું નેમિ પાસે વસું છું, અને આ મારો સહધર્મી છે તેને મુક્ત કર, અગર તો મારી સાથે મુક્ત કર. બંને વચ્ચે મુક્ત થયું. તેમાં પ્રેતને પોતાના પગ નીચે ધરી નાંખ્યો, અને ઘણો અફાળ્યો. આખરે તે પ્રેતે પોતાની માયા સંવરી પોતે અસલ દીવ્ય કંચન કાચ ધરી, વૈમાનિક દેવ તરીકે પ્રકટ થયો. સંઘવીપર પુષ્પવૃષ્ટિ કરી, તે કહેવા લાગ્યો, ‘હે વ્યવહારી ! તને અને તારી સ્ત્રી તથા પુત્રને ધન્ય છે. તેં શુરૂંએ જે નિયમ લીધો હતો, તે મરણાંતક કષ્ટ પડતાં છતાં પાળ્યો. તારા સાહસનું પારખું લેવાજ મેં આ સર્વ કીધું હતું.’ પછી તે દેવતા સુસ્ત્રોત્ક સિધાળ્યો, અંબાદિક નિજસ્થાનકે ગયાં, અને સંઘપતિએ સંઘ સાથે ગિરિનાર પર્વતપર જઇ નેમિનાથનાં દર્શન કર્યાં. મૂર્તિનું સ્નાત્ર કરતાં વિસ્મયકારક વાત એ બની કે, લેપમય ખિંબ હતું તે ગળી ગયું. આથી રત્ન સંઘવી ખિન્ન થયો, અને પોતાની કંઇક અશાતના થઇ હશે તેથી તેમ બન્યું હશે, એમ ગણી પોતાને ધિક્ ગણવા લાગ્યો. પછી તેણે બાધા લીધી

કે, જ્યાં સુધી તે જિંબને બદલે રત્નનું જિંબ ન સ્થાપું, ત્યાં સુધી જલ અન્ન લઇશ નહિ. સર્વ ચીજ તણ ઉપવાસ કરી તપ કરવા માંડ્યું, અને સાઠ ઉપવાસ થયા કે અંબાણ માતા પ્રત્યક્ષ થયાં. તેણી રત્નશ્રાવકને જ્યાં કંચનબલ્લાનક નામનો પ્રાસાદ હતો ત્યાં લઇ જઇ નેમિનાથના સમયમાંજ શ્રીકૃષ્ણે વિનિર્મિત પ્રધાન જિંબ તથા સુવર્ણ, રત્ન, રૂપું, મણિ એમ દરેકનાં અઢાર મળી ૭૨ જિંબોનાં દર્શન કરાવ્યાં. તેમાંથી કોઈ પણ દેવા માટે કહ્યું. રત્ને તો રત્નનું જિંબ લેવા વિચાર કર્યો. ત્યારે અંબાદેવીએ કહ્યું કે, આગળ કલિયુગ આવે છે, અને તે વખતના અતિ લોભી લોકો થતાં પ્રતિમાનું વિષરીત થાય, તેથી ખપાણુ જિંબ દ્યો તો સાડું. હવે તે જિંબ કેમ લઈ જવું ? ત્યારે અંબાદેવીએ કહ્યું કે, કાચે તાંતણે વીંટી અલાવશે તો એની મેળે ચાલી આવશે; પણ તેમ કરતાં પાછું ન જોવું, અને જોવું તો તરતજ તેજ સ્થાનકે સ્થળી થશે. આથી શ્યામ ખપાણુનું જિંબ લીધું, અને તે વિશ્વમયકારક સીતે એમનેએમ આલતાં આલતાં, આવે છે કે નહિ એમ વિમાસતાં રત્ને પાછું જોવું કે તુરતજ ત્યાં જિંબ સ્થિર થયું. ત્યાં પ્રાસાદ કરાવી, તેમાં તે જિંબને પ્રતિષ્ઠિત કર્યું. આજ લગી તે સ્થળે તે જિંબ પૂજાય છે.

સંઘ પાછો વળી શત્રુંજય આવી ઋષભ જિનેશ્વરને વાંટી પાછી સ્વસ્થાનકે ગયો. રત્ન શ્રાવકે અનેક દ્રવ્ય ખર્ચી સુક્રુત કર્યું. આ પ્રમાણે હકીકત જીર્ણ પ્રબંધમાં જણાવેલી છે. આ કંચનબલ્લાનક પ્રાસાદ તથા રત્નશ્રાવકે સ્થાપિત કરેલ જિંબના સંબંધમાં ગિરિનાર કદપમાં આ પ્રમાણે હકીકત છે:—

ગિરિના મધ્યમાં ઇંદ્રે વજ્રવડે વિવર કરીને (પોલો ભાગ કરીને) કાંચનબલ્લાનકમય રજત ચૈત્ય બનાવ્યું. તે ચૈત્યના

મધ્યમાં શ્રી નેમિપ્રભુની રત્નમયી મૂર્તિ પ્રભુના દેહમાન અને વર્ણ પ્રમાણે ઇંદ્રે સ્થાપિત કરી, અને તે ઉપરાંત ખીજાં ત્રણ બિંબને ઇંદ્રે દેવતાઓ પાસે તે ચૈત્યના મધ્યમાં સમ વસરણમાં સ્થાપિત કરાવ્યા. તે ગિરિના ચૈત્યમાં અવલોકનવાળા (ખુલ્લા) જિપરના રંગમંડપમાં અંબાની મૂર્તિ અને બલ્લાનકમાં શાંખની મૂર્તિ છે. તેનીજ જેવું ખીજું ચૈત્ય નેમિપ્રભુના નિર્વાણસ્થાને પૂર્વ સન્મુખ ઇંદ્રે નિર્માણ કર્યું હતું. ઇંદ્રે કરેલા ચોખાશ બલ્લાનકમાં રહીને મેઘઘોત દેવ પ્રભુનું અર્ચન કરતા હતા. નેમીશ્વર પ્રભુની લેપમયી પ્રતિમા જે હજાર વર્ષ સુધી (ટકી) રહી. તે લેપમય મૂર્તિનો નાશ થયે સતે અંબા દેવીના આદેશથી અને રતન નામના શ્રાવકે જ્યાં પશ્ચિમ સામું (નવું) ચૈત્ય સ્થાપ્યું. કાંચન બલ્લાનકની અંદરના સમવસરણમાંથી રતન શ્રાવકે કાચા સુતરના તાંતણા વડે ખેંચીને આ (આજ કાળે વિદ્યમાન) બિંબ અહીં આણ્યું.

ત્યાર પછી કલિકાલમાં જિનશાસન દીપક શ્રાવકો અનેક થયા છે, તે પૈકી ગુર્જર રાજા સિદ્ધરાજ જયસિંહનો પ્રધાન મંત્રી નામે સજ્જનને બાર વરસની સોરઠની બધી કમાઈ ખર્ચી નાખી નેમિપ્રાસાદનો ઉદ્ધાર કર્યો; રાજા સિદ્ધરાજે આખરે તે જોઈ પ્રશંસા કરી. (સરખાવો ગિરિનાર કદપનો ભાગ:— ‘યાકુડી અમાત્ય અને સજ્જન દંડેશ પ્રમુખ અનેક ઉત્તમ જનોએ નેમીશ્વર પ્રભુના ચૈત્યનો ઉદ્ધાર કર્યો છે.

પછી શ્રી વસ્તુપાલ અને તેજપાલ એ બે મંત્રીઓએ જૈન ધર્મને દીપાવ્યો અને એવાં કાર્યો કર્યાં કે જે છયે દર્શનવાળા એને બાવ્યાં. શત્રુંજયપર અઢાર કોડ અને બાણું લાખ, ગિરિનાર પર બાર કોડ અને એંસી લાખ; આખું ઉપર લુણગવસહી નામે પ્રાસાદ કરાવવામાં બાર કોઠ ત્રેપન લાખ દ્રવ્ય ખર્ચ્યાં, ૧૨૪ જિનપ્રાસાદ બંધાવ્યાં, ૨૩૦૦ છૂર્ણ પ્રાસાદનો ઉદ્ધાર કર્યો,

૬૬૪ પૌષ્ઠશાળા (ઉપાશ્રય) બંધાવ્યાં, અને જૈન ભંડારો માટે પુસ્તકો લખાવવામાં ૧૮ કોડ ખર્ચ્યા. ૫૦૦ સિંહાસન, ૫૦૦ સમોસરણ (ના પટ્ટ) કરાવ્યા, સવા લાખ બિંબ પ્રતિમાઓ કરાવી, ૨૧ ને સૂરિપદ અપાવ્યા. દર વર્ષે બાર સ્વામી વાતસલ્ય (જમણ) આપી ત્રણ વાર સંઘ પૂજા કરી. આ સિવાય પરધર્મીઓ વાસ્તે પણ અનેક કાર્યો કર્યા—જેવાં કે ૩૦૨ શિવાલય, ૭૦૦ બ્રહ્મશાળા બંધાવ્યા. કાપાલિકો માટે એટલા મઠ બંધાવ્યા કે જેમાં હુમેશાં એક હુબાર જોગી જમતા, ૭૦૦ ધર્મશાળાઓ કરી, હુબારો જોનું દાન કર્યું. ૭૦૫ વિદ્યામઠ; ૭૦૦ કુવાઓ બંધાવ્યા; ૪૬૪ વાવ, અને બ્રહ્મપુરી કરી, ૮૪ સંદૌવરો ઠર પચ્ચરના કિલ્લાઓ બંધાવ્યા. શત્રુંજયની બધી મળી ૧૨૧૧ યાત્રાઓ કરી. તેરમી વખતે યાત્રા કરતાં માર્ગમાં (વસ્તુપાલ) સદ્ગતિ પામ્યા. જૈનથી અન્ય ધર્મીઓ માટે પણ અનેક કાર્યો કરી સમદષ્ટિ હાખવી પોતાની નામના વધારી, અને તે એટલે સુધી કે દક્ષિણમાં શ્રી પર્વત, પશ્ચિમમાં પ્રભાસ પાટણ, ઉત્તરમાં કેદાર અને પૂર્વમાં વાણાવશી (કાશી) સુધી કીર્તિ પ્રસરી, ખર્ચેલાં સર્વ દ્રવ્યની સંખ્યા ત્રીસ કરોડ, ચૌદ લાખ, અઠાર હુબાર, આઠસો ને ત્રણ થાય છે. આ સર્વ અઠાર વર્ષની અંદર ખર્ચ્યું.

(સરખાવો ગિરિનાર કલ્પ—ગિરિનારની મેખલા-કંઠો-શને સ્થાને તેજપાલ મંત્રીશ્વરે ત્રણ કલ્પાણક સંબંધી ચૈત્ય કરાવ્યું, અને વસ્તુપાળે તે ગિરિપર શત્રુંજય, સમેતશિખર અને અષ્ટાપદ તીર્થોની રચના કરી.)

શ્રી રત્નાકર સૂરિના ઉપદેશથી શા પેથડશાહે બાણું જૈન વિહાર (જિન ગૃહ) બંધાવ્યા. સિદ્ધાચલ (શત્રુંજય) માં આદિબુવનમાં એકવીશ ઘટિકા સુવર્ણ આપ્યું, તેના મુત નામે ઝાંઝણે શ્રી શત્રુંજયથી આવી ગિરિનારપર સુવર્ણ ધ્વજા સહિત નોમપ્રાસાદ કરાવ્યો (સમરાવ્યો.)

શ્રી જયતિલક સૂરિના ઉપદેશથી શ્રીમાલી વંશીય હરપતિ શાહે વિક્રમ સંવત્ ૧૪૪૬ માં રેવતાચલ (ગિરિનાર) પર નેમિ પ્રાસાદનો ઉદ્ધાર કર્યો.

આમ અનેક મહાભાગ શ્રાવકો થઈ ગયા કે જેમણે ગિરિનાર તીર્થનો ઉદ્ધાર કર્યો છે. ઉપસંહારમાં જોઈએ તો અતિ પ્રાચીન-પૌરાણિક ઉદ્ધારો—૧ ભરતાદિકે, ૨ પાંડવોએ, ૩ કલ્પપતિ દેવતાએ અને ૪થો રત્ન શ્રાવકે કરેલા ગણાય. ત્યાર પછી ગણ્યવેલા સર્વ ઐતિહાસિક છે, નામે:—(૧) સિદ્ધરાજ જયસિંહના વખતમાં *સજ્જન મંત્રીએ, (૨) વસ્તુપાલ લેજપાલ નામના મંત્રીએ (૩) પેથડ સુત ઝાંઝણે અને (૪) સં. ૧૪૪૬ માં હરપતિ શાહે કરેલા ઉદ્ધાર છે.

આટલો ટુંક સાર આ રાસનો છે.

* સંવત અચ્ચાર ચૌરાસીઈ', સાહુ સાજણિં મોટો.
નેમિપ્રાસાદ કરાવીએ, શિવ વહુ સિર લોટો—

જગમાં જગતા જસ કરી—૩૯

આજ ગિરનાર સિર જેઅ છિં, સુર ગિરિ જિમ ઝણકિં
મોહીઆ માનવી મુનિવરા, તિહાંથી નવિં સલકિં—
થંઅવર કોકિ સોનઇઅડ, ઉપરિ બહોત્યરિ લાખ
સય વિત વાવરતાં થયો, જિન ભવન શત શાખ—
સય ભલેરિઓ અરિઅણે, સયે મનમાંહી ફુડવાણે
પેઅિ પ્રાસાદ વિસારીઓ, સયે પૂર્વ પરિઆણે—
ધિન ધિન માત જેહનિં મુતિં, એહવો ભવન કરાઓ
ધિન મણ્યદ્વ દે આવડી, મુતિં એહ સમરાઓ—
સાજણ મુણિ ન મુઝ આવડી, ધિન ધિન કિમ બાણી,
સય તુઝ દોડડે નીપનો, ભવન એહ મુઝ વાણી—

સંશોધન કાર્ય.

એક હસ્તપ્રત ઉપરથી સંશોધન કાર્યમાં સંપૂર્ણ થા સંતોષકારક વિજય મેળવવો ફુલંભ નિવડે છે. પહેલાં એકજ પ્રત અને તે પછી ઘણી નવી-અં. ૧૬૩૭ માં લખાયેલી (નીચે જણાવેલી ૬ પ્રત) મુનિ મહારાજ શ્રી બાલવિજયજી તરફથી મળી, અને તે ઉપરથીજ કરેલી પ્રેસકૉપી પછુ સાથે મળી. આ ઘણી અશુદ્ધ હોવાથી બીજી બે પ્રતો મેળવ્યા વગર આ કૃતિને પ્રસિદ્ધિ આપવી અયોગ્ય લાગવાથી બીજી પ્રતો મેળવવાને પ્રયાસ કરતાં ઉક્ત મુનિ મહારાજશ્રી બાલવિજયજીએ પોતાનાં પુસ્તક ભંડારમાંથી બીજી બે પ્રતો (ક તથા ખ) પ્રત મોકલાવી. મુંબઈ વિરાજતા મુનિ મહારાજશ્રી ઇંદ્રવિજયજી ઉપાધ્યાયે મુંબઈના એક દેરાસરના ભંડારમાંથી પ્રાપ્ત કરેલી એક પ્રત (ગ પ્રત) મને આપી. આ રીતે સર્વ મળી ચાર પ્રતમાંથી મેં મારી મેળે તદ્દન સ્વતંત્ર સંશોધિત પ્રેસ કૉપી કરી કે જેમાં બુનામાં બુની અં. ૧૬૬૭ માં લખાયેલી ૩ પ્રત પરજ ખાસ અને પ્રધાનપણે આધાર રાખેલો છે જોડણી પછુ તેનાજપરથી મૂકેલી છે- જે ફેરફાર કર્યો છે તે એટલોજ કે પહેલાં 'એ' પ્રત્યયને બદલે 'ઇ' લખાતો 'ઓ'ને બદલે 'ઉ' લખાતું, તો તે 'ઇ' અને 'ઉ' ને બદલે પ્રચલિત એ અને ઓ મૂકેલ છે. 'શ'ને બદલે પ્રાય:

એક દીનાર અહવા જિણુભવણ, લિઓ પુણ્ય શિવ કાજિ
રાય કહઈ સુકૃત હો સોવિનઈ, મુઝ માવડી લાજઈ,—
જિણુ ભવણ પુણ્ય રાઈ પ્રહ્નું, સાહ સાજણિં દીધું,
ઇણિ ભવિં કીર્તિ અબલી ફુઈ, આગઈ સંબલ કીધું,—
રાય જેસિંગ દે જગિ જયો, ધણું ભદ્રક ભાવી
જિણિં જિમ કરી કહ્યું તિમ કર્યું, એહવો સકલ સભાવી.

—એક બુની પ્રતમાંથી—

જગો ૪૬.

‘સ’ વપરાતો તે બનતાં સુધી કાયમ રાખેલ છે જ ને જદલે ક લખાતો ત્યાં જ વાપરેલ છે. હાખલા તરીકે સંભારઈ-સંભારે, આપણું-આપણું, પિહરિનઈ-પેહરીને, પુરૂષનઈ-પુરૂષને, એહ-વઈ-એહવે; વડઈ-વડો, બીજઈ-બીજે, સાંભલુ-સાંભલો, મુહુચુ-પોહોચો, કાસમીર તે કાસમીરને જદલે હોવો ભેઈએ-પણ અજ કાસમીર જ રાખેલ છે, દેસ (દેશ), સેઠિ (શેઠ)-શેઠે; મુણ્યો-મુણ્યને, ચવ-જવ, ચમ-જમ; બાકી તે સિવાય જ્યાં જહુ અ-શુદ્ધતા હોય ત્યાં શુદ્ધતા કરી ભેડણી ક પ્રતનીજ મૂકી છે કે જેથી સંવત સત્તરમા સૈકાની ગુજરાતી બાબનો પરિચય થાય. કૃતિ સત્તરમા સૈકાનીજ છે અને તેજ સૈકામાં લખાયેલી પ્રત મળી છે, એ ઘટનાથી સંશોધન કાર્યમાં ઘણી અનુકૂળતા આવી છે. કડીઓ પણ તેના પ્રમાણે મૂકી છે.

મળેલી પ્રતો.

ક—આમાં પ્રથમ અ નમઃ સિદ્ધં એમ લખ્યું છે, અને છેવટે જણાવ્યું છે કે ‘ઇતિ શ્રી ગિરિનારિ તીર્થોદ્ધાર મહિમા પ્રબંધ સંપૂર્ણઃ ॥ શ્રીઃ ॥ સંવત ૧૬૬૭ વર્ષે આગસર વદિ ૨ બુધે લખત’ । શ્રીઃ શ્રીઃ શ્રીઃ

ખ—આમાં પહેલું પાનું નથી. તે ઘણું છૂટું પાનાપર છે પણ તેમાં લખ્યા સંવત છેવટે મૂકેલ નથી. ક ની સાથે સરખાવતાં તે ખ પ્રત ક ની આબાદ અક્ષરશઃ નકલ છે.

ગ—આ પ્રતમાં પહેલાં પ્રથમ એ શબ્દો મૂક્યા છે કે ‘પં. શ્રી કમલવર્દન ગણિ ગુરૂચો નમઃ’ છેવટે લખ્યા સંવત કે લેખકનું નામ જણાવેલ નથી. આ પરથી એ સિદ્ધ થાય છે કે લેખક કમલવર્દનગણીનો શિષ્ય થાય છે. પાનાં ભેતાં તે ૧૯ મી વિક્રમ સદીનાં અંતમાં લખાયેલ છે.

૬—તેમાં પ્રથમ ‘ૐ નમઃ શ્રી જિનાય શ્રી અખિકાયૈ નમઃ
 પૂજ્યારાધ્ય ધ્યેતમ પંડિત શ્રી કલ્યાણકુશલગણિ
 શિષ્ય પંડિત શ્રી તત્ત્વકુશલગણિ સદ્ગુરુ ચરણ કમલે
 જ્યો નમો નમઃ’ એટલું જણાવી છેવટે ‘સં. ૧૯૩૭ ના
 બાદવા શુદ્ધ ૧૧ ને વાર રવીઈ સંપૂર્ણ. લ. જોસી લાધા
 વ૦ મયારાંમ-સાતી વણિક શ્રીમાલી શ્રાવકુ શેઠ શ્રી પ
 પ્રાગજીને અર્થે લખું છે. શ્રી શ્રી’ એ પ્રમાણે લખ્યા
 સંવત ને લેખકના નામનો નિર્દેશ કરેલ છે. આ નવામાં
 નવી પ્રત છે ને તે ય ની સાથે સરખાવતાં તેની આખાદ
 અક્ષરશઃ નકલ જ સિદ્ધ થાય છે. દેશી ક્યાંક વધુ (નવીન)
 છુટી છે અને ક્યાંક રાગમાં ફેરફાર કે રાગની સાથે તાલ
 મૂક્યો છે.

આ ઉપરાંત અક્ષર શબ્દોની ટિપ્પણી પણ નીચે આપી
 છે કે જેથી અર્થ સમજવામાં સરલતા થાય. આવી રીતે સંશો-
 ધન અને ટિપ્પણી આપવાનું કાર્ય દરેક જૈન ગુર્જરકાવ્ય પ્રકટ
 કરતાં તેના પ્રકાશકો લક્ષમાં લેશે એમ ઇચ્છું છું.

તવા બિલ્ડીંગ,
 લોહાર ચાલ,
 મુ'બમ્ માસ બાદ્રપદ ૧૯૭૫

મોહનલાલ દલીયંદ દેસાઈ,
 બી. એ. એલ. એલ. બી.
 વહીલ હાઇ કોર્ટ.

॥ ॐ નમઃ સિદ્ધાય ॥

[કવિવર નયમુંદર કૃત]

શ્રી ગિરિનાર તીર્થોદ્ધાર રાસ.

વસ્તુ (રાગ-દેશાખ.)

સયલ વાસવ સયલ વાસવ વસે પયમૂલિ,
નમિસુ નિરંતર ભક્તિભર, સંતિકરણ ચઉવીસ જિનવર;
નેમિનાથ ખાવીસમે સીલરથણ ભંડાર મુહુકર,
તમુ પય પંકજ અણુસરીએ, મહિમા ગિરિ ગિરિનારિ,
સહિ શુર આદેશ સિરિ ધરિ, બોલસું કિંપિ વિચાર. ૧

(રાગ—ધ-વાસી.)

ઉત્સર્પિણી આરો ઢાલ.*

કિંપિ વિચાર કહું મન રંગે, શ્રુતદેવી આધારેણ,
વદન કમલે વિલસે વર વાણી, સા સાંભિણિ સંભારેણ. ૨

૧ સયલ-સકલ, વાસવ-ઈંદ્ર પયમૂલિ-પગના મૂળમાં, સાતમાં
વિભક્તિ ભક્તિભર-ભક્તિથી ભરીને સંતિકરણ-શાંતિ કરનાર
રથણ-રતન, મુહુકર-શુભંકર-શુભ કરનાર, પંકજ-કમલ ક
પ્રત-પંકજ સહિ-સદ્-સારા અગર સહિ-નક્કો આદેશ-આજ્ઞા
ક પ્રત-આયસ. કિંપિ-કંઈપણ.

* આટલું ક પ્રતમાં છે. તે ઢાલને બીજી ધ પ્રતમાં વધારીને
જણાવેલ છે કે:- 'ઉત્સર્પિણિ અવસર્પિણી આરો' તેજ પ્રત ગ
પ્રતમાં બીજી દેશી મૂકી છે તે પાછળથી મૂકી છે. 'વિજય-
સેનસૂરિ સૂરિ શિરોમણિ, રૂપે રતિપતિ છતોણ ?

૨-શ્રુતદેવી-વિદ્યાદેવી, સરસ્વતી, સંભારે-પ્રાચીન પ્રતમાં સંભારઈ
એ પ્રમાણે ઇ છુટી લખાતી. સા-તેણી, સાંભિણિ-સ્વામિની.

જાંબૂ દ્વીપ ભરત ક્ષેત્રમાંહિ ઉત્તર દિસિ ઉદારજી
 મનોહર કાસમીર દેસ મંડણુ, નવહલ પત્તન સારજી. ૩
 જિહાં નવહંસ નામ છે નરવર, વિજ્યાદે તસ રાણીજી
 ચાંદ્ર સેઠ તેણિ પુરિ અધિકારી, પુણ્યવંત તમુ પ્રાણીજી. ૪
 નંદન ત્રણિ તાસ છે નિરૂપમ રત્ન વડો વ્યવહારીજી,
 બીજે મદન પૂરણસિંહ ત્રીજે, જૈન ધર્મ અધિકારીજી. ૫
 લખમીવંત મુલક્ષણ શોભિત, તેજસ્વી પરતાપીજી,
 દ્રઢ કચ્છા મુખે મીઠાં બોલા, તસ કીરતિ જગિ વ્યાપીજી. ૬
 વિનય વિવેક દાન ગુણ પૂરણ, રાય દિગે બહુ માનજી,
 વડ બંધવ સો સદા વિચક્ષણ, આવક રતન પ્રધાનજી. ૭
 રતન સેઠની ધરણી પદ્મિનિ, સીલવતિ સુવિચારજી,
 તેહનો સુત બાલક બુધિવંતો, કોમલ નામે કુમારજી. ૮
 નેમિનાથ નિરવાણિ પધાર્યા, વરસ સહસ્ર હવાં આઠજી,
 રતન સેઠ તેણિ અવસરિ હુજો અથે એહવો પાઠજી. ૯
 અતિશય જ્ઞાની પદ્મ મહોદય, વને પહોતા ઋષિરાજજી,
 રાજા રતન સેઠ સવિ વંદે, સીધાં વણિત કાજજી. ૧૦

૪ વિજ્યાદે-વિજ્યા દેવી, દેવીનું 'હું'કું રૂપ '૬' છે. તેણિ પુરિ-તે પુરમાં. બંનેને સાતમી વિભક્તિનો ઇ પ્રત્યય લાગ્યો છે. અધિકારી-સત્તાધીશ પદવી ધર.

૫ નંદન-પુત્ર, નિરૂપમ-અનૂપમ, વ્યવહારી-વેપારી. બીજે-પ્રાચીન પ્રતમાં બીજઉ એમ લખાતું.

૬ દઢ કચ્છા-જેનો કચ્છ દઢ છે અખંડ પ્રદ્યારી.

૭ સે!-સ:-તે પ્રધાન-મુખ્ય.

૮ ધરણી-ગૃહિણી-સી. ૯ નિરવાણિ-નિર્વાણમાં-મોક્ષમાં, હવાં થયાં સેઠ-ક પ્રત સેઠિ-એઠિ-શેઠ. ૧૦ પદ્મ-પદ્મધર ગ પ્રત-મોઢ.

રાગ અસાઉરી.

જ્ઞાન ધરો રે જ્ઞાન ચિતિ. ઢાલ ૨

સલા સહુ આગલિ સો મુનિવર, ધરમ દેશના ભાસે રે
ભવિક જીવને ભવભય હરવા પ્રવચન વચન પ્રકાસે રે. ૧૧
ધરમ કરો રે ધરમ કરો ધુરિ, અરથ કામ જો કામે રે.
ધરમ તણું શંખલ વિણ કહો કિમ, પ્રાણી વંછિત પામેરે.
ધરમ કરો રે ધરમ કરો ધુરિ.—આંચલી. ૧૨
સોઈ ધર્મ દોઈ ભેદે જાખ્યો, શ્રી આગમ જિનરાજે રે,
સર્વ વિરતિ દેશવિરતિ અધિકારે, થતિ શ્રાવકને કામેરે. ૧૩ ધ૦
પંચ મહાવ્રત ધારી મુનિવર, શ્રાવક વિરતા વિરતિ રે,
શ્રી જિન આણુ દોઈને અધિકી, દયાભાવ આણુસરતી રે ૧૪ ધ૦
પહિણું સમક્ષિત શુદ્ધ કરેવા, શ્રી જિન ભગતિ ઉદાર રે.
સો આરાધો વ્યારે નિખેવે, બોલે અનુયોગ દ્વાર રે ૧૫ ધ૦
નામ થાપના દ્રવ્ય ભાવજિન, જિન નામા નામ જિનેરે,
ઠવણા જિનાતે જિનવર પ્રતિમા, સોહમ સ્વામિ વચન રે. ૧૬ ધ૦

૧૧ દેસના—દેશના. (‘ શ ’ લખાણમાં પહેલાં એજો વપરાતો—તેનેબદલે ‘ સ ’ વપરાતો.)—ઉપદેશ, ભવિક—ભાવુક—ભાવ-વાળા—ભવ્ય—મુમુક્ષુ. પ્રવચન—આગમ—શાસ્ત્ર. ૧૨ ધુરિ—પ્રથમ અર્થ—પેસો, કામ—વિષયેચ્છા—સંતૃપ્તિ ઉત્પત્તિ કરવા વગેરેને પુરતી ચાર—પુરપાર્થમાં કામને ગણેલ છે. કામે—કામીઆવે લાવીઆપે. શંખલ—ભાતું ૧૩ સર્વવિર-તિ—સર્વઅંશે વ્રત લેવાં તે, દેશવિરતિ—દેશભાગે—અમુકઅંશે વ્રત લેવાં તે. વિરતિ—વિરમણ, અનિષ્ટપ્રવૃત્તિમાંથી નિવૃત્તિ ૧૪ વિરતાવિરતી—વિરત અને અવિરત એટલે વ્રતધારી અને અવ્રતિ—એમ બે પ્રકારના શ્રાવક આણુ—આ-જ્ઞા સરખાવો. તેને રામલક્ષ્મણની આણુ છે ૧૫ નિખેવે—નિક્ષેપે ચાર નિક્ષેપ એટલે આરોપણ છે—નામથી, ચિત્રાદિ સ્થાપનાથી, મૂળવસ્તુ એટલે એટલે દ્રવ્યથી, અને તે દ્રવ્યમાં રહેલા અંતરંગતિ સ્વાભાવિક ગુણ એટલે ભાવથી. અનુયોગદ્વાર—એ નામનું આગમ. ૧૬ ઠવણા—સ્થાપના સોહમ—સુધર્મા (મહાવીરપ્રભુના ૧૧ ગણધરમાંના એક)

દ્રવ્ય જિન જિન જીવ કરીએ, વંદે ભરત નરેંદ્ર રે,
 સમો સરણુ બેઠા જે સ્વામિ તોતે ભાવ જિણુંદ રે. ૧૭ ધ૦
 ભાવ જિણુંદ તણે જો વિરહે, જિન પ્રતિમા જિન સરખી રે,
 દ્રવ્ય ભાવ પૂજા તસ સારે, ભવિજન પ્રવચન પરિખીરે. ૧૮ ધ૦
 ભાવ પૂજા તે કહી મુનિવરને, શ્રાવકને દ્રવ્ય ભાવ રે
 વિધિવાદે બોલી જિન પૂજા ભવજલ તરવા નાવરે. ૧૯ ધ૦
 શ્રી જિન અંગે મજ્જન કરતાં શત ઉપવાસનું પુણ્ય રે
 દ્રવ્ય સુગંધ વિલેપન કરતાં, સહસ લાભે ધન્ય રે, ૨૦ ધ૦
 સુરભિ કુસુમમાલાએ પૂજે, લાભ લક્ષ ઉપવાસરે
 નાટક ગીત કરે જિન આગલિ, લહે અનંત સુખ વાસરે. ૨૧ ધ૦
 જિનવર ભગતિ તણા ફલ એહવા, જાણી ભાવ ધરીએ રે,
 વલી વિશેષ શેત્રુંજય સેવા, લાભ પાર ન લાહીએરે. ૨૨ ધ૦
 ભાગ એક શેત્રુંજય કેરો તીરથ શ્રી ગિરિનારી રે.
 નેમિ કલ્યાણુક ત્રણિ હવાં જિહાં મહિમાં ન લહું પારરે ૨૩ ધ૦
 પરશાસને પ્રભાસ પુરાણે જોજે મૂકી માનરે
 દૈવત નેમિ તણા કહે મહિમાં ઊમયાને ઇશાનરે, ૨૪ ધ૦

૧૭ ભરતને ઋષભદેવના પુત્ર કે જેણે મરીચિ ચોવીસમાં જિનથરે એમ
 ઋષભદેવપાસેથી જાણીને મરીચિને વંદના કરી હતી. ૧૮ સારે-સતત
 કરે, પરિખી પિખનિ ૨૦ મજ્જન-સ્નાન

૨૧ સુરભિ-સુગંધી કુસુમ-ફલ. ૨૩ ગિરિનાર પર્વત તે મૂલ
 શેત્રુંજય (પાલીતાણા પાસેનો) પર્વતનો એક ભાગ હતો એમ માન્યતા
 છે. જુઓ શેત્રુંજય મહાત્મ્ય. કલ્યાણુક-કલ્યાણુ કરનાર પ્રસંગો. ત્રણ તે
 દિક્ષા, કેવલગાન અને નિર્વાણ નેમિ જિનના ગિરિનાર પર્વત પર થયા
 હતા. ૨૪ શાસન-મત-ધર્મ દૈવત-ગિરિનાર પર્વતનું ખીજું નામ. ઊમયા
 પાર્વતી ઇશાન-ઇશ-શિવ

બલિ બંધન સામ ધ્યાન તણે, પખિ તપ જિહાંતળ્યો મુરારિ રે
એ અધિકાર પ્રગટ તિહાં દીસે.વાંમનને અવતારે રે. ૨૫ થ૦

યદુક્તં પ્રભાસ પુરાણે-ઈશ્વરેણ પાર્વત્યાઽગ્રે
પક્ષાસન સમાસીનઃ ક્યામ મૂર્તિ નિરંજનઃ ।
નેમિનાથઃ શિવેતાલ્યા નામ ચક્રેઽસ્ય વામનઃ ॥૨૬॥
રૈવતાદ્રૌ જિનો નેમિ યુગાદિર્વિમલાચલે
ઋષીણા માશ્રમો દેવિ મુક્તિમાર્ગસ્ય કારણઃ
કલિકાલે મહાધોરે સર્વકલમષ નાશનઃ ।
દર્શનાત્ સ્પર્શનાત્ દેવી કોટિ યજ્ઞ ફલપ્રદઃ ॥૨૭॥
તથા સ્પૃષ્ઠા શત્રુંજયં તીર્થં ગત્વા રૈવતકાચલે ।
સ્નત્વા ગજપદે કુંડે પુનર્જન્મો ન વિદ્યતે ॥
ઉન્નયંત ગિરૌ રમ્યે માઘે કૃષ્ણચતુર્દશી
તસ્યાં જાઠારણં કત્વા સંજાતો નિર્મલો હરિઃ

૨૫. બલિ-બલિરાજ મુરારિ-શિવ. ૨૬-૨૭ આ ચારશ્લોકમાં કૌસમાં મુકલા બે શ્લોક ગ-ધ પ્રતમાં મળે છે તે આરેનું બાષાંતરકરતાં પહેલાં શ્લોકનો અર્થ કંઈ સ્પષ્ટ થઈ શકતો નથી. પક્ષાસન પર વિરાજેલા સ્યામ મૂર્તિ નિરંજન એવા નેમિનાથ છે. એમ શિવે કહીને તેનું નામ વામન પાડ્યું- [આવો કંઈક અર્થ લાગે છે.] રૈવત પર્વત ઉપર નેમિ, વિમલાચલ-શત્રુંજય પર યુગાદિનાથ-ઋષભદેવ, તે ઋષિઓને આશ્રમ-વિશ્રામસ્થ અને મુક્તિ આર્જના [નિમિત્ત] કારણુ સ્થ દેવિ છે. મહા ધોર કલિ કાલમાં તે સર્વ પાપના નાશ કરનાર છે. અને હે દેવી! તેમનાં દર્શન તથા સ્પર્શ થવાથી તેઓ કેટલે ચરીના ફલને આપનાર છે. ઉન્નયંત (ગીરનાર) નામના રમ્ય પર્વત ઉપર મહામાસની અંધારી ચૌદશે જાગરણુ કરીને નિર્મલ હરિ ઉત્પન્ન થયો; ત્યાં શત્રુંજય તીર્થનો સ્પર્શ કરવાથી, રૈવતક પર્વત ઉપર જવાથી, મજપદ કુંડમાં ન્હાવાથી પુનર્જન્મ થતો નથી.

રાગ પરગુઓ (રાગ અસાહરી તથા ધન્યાસીમિત્ર મ ધ પ્રત.)

શ્રી અરિહંત દીઓ મુઝ દરિસણ એ ઢાલ ૩

(ભવિજન વંદો મુનિ અંઝરીઓ એ દેશી ધ પ્રત.)

દૈવત ગિરિ નેમિસર મૂરતિ, ઉત્પત્તિનો અધિકારરે,
છરણ પ્રબંધ જે વલી બોલ્યું તે સુણ્યો સુવિચારરે ૨૮
ભવિચ્છણ ભાવ ઘણો મન આણી, સાલણી શ્રી ગુરૂ વાણરે
તીરથ યાત્રા તણાં ફલ જાણી જનમ સફલ કરો પ્રાણીરે. ૨૯
એણી ભરતો અતીત ચક્રવીસી, ત્રીજા સાગર સ્વામી રે,
ઉજેણી રાજા નરવાહન, પૂછે અવસર પામી રે. ૩૦ ભવ
કહીએ મુગતી હસ્યે મુઝ દેવા, જિનવર કહે તિવારે રે
આગામિક ચોવીસીએ નેમિ, જિન બાવીસમાને વારે રે. ૩૧ ભવ
ઇસ્મું સુણી સાગર જિન પાસે, સો નૃપ સંયમ લેઈ રે.
પંચમ કલ્પતણો પતિ હુઈ. અવધિ જ્ઞાત ધરેઈ રે. ૩૨ ભવ

૨૮છજી જુનોપ્રબંધ કથાપુસ્તક. ચતુર્વિંશતિ પ્રબંધ કે જે રત્નશેખર
સૂરએ રચ્યું છે તે જેનું ભાષાંતર સ્વ. સાસરથી મણિલાલ નજીલાઈએ
કરેલું ગાયકવાડ સરકાર તરફથી પ્રસિદ્ધ થયું છે. તેનોજ અત્ર કવી
ઉલ્લેખ કરે છે. એમ જણાય છે. ૩૦ અતીત ચોવીસી —

અપભ્રંશ માંડી મહાવીર પંચતના ચોવીસ તિથ્યંકર તે વર્તમાન ચોવીસી
કહેવાય છે. અને તેથી અગાઉના ૨૪ તિથ્યંકર તે અતીત ચોવીસી કહેવાય
છે. કે તેમાંના ત્રીજાનું નામ સાગર સ્વામી છે; જ્યારે હવે ચનાર ૨૪
તિથ્યંકરને અનાગત આગામિક ભવિષ્યત ચોવીસી કહેવાય છે. ૩૨ ઇસ્મ-
ઇસ-એવું સો તે પંચમ કલ્પપતિ પાંચમા કલ્પોપવન દેવલોકનો
સ્વામી એટલેદેવ. વૈમાનિક દેવતાના બે પ્રકાર નામે કલ્પોપવન, અને ક-
લ્પાતિત છે. કલ્પ એટલે આચાર-તિથ્યંકરોના પાંચ કલ્યાણકામાં આવવું જવું
તેની રક્ષા કરવી વીગેરે દેવતા ‘ કલ્પોપવન ’ કહેવાય છે. તે આચારનું
પાલન કરવાનો જેને અધિકાર નથી તે દેવ ‘ કલ્પાતિત ’ કહેવાય છે. ક-
લ્પોપવન દેવતાના બાર લોક છે. ૧ સૌદર્શ, ૨ ઇશાન, ૩ સનતકુમાર, ૪ માહેન્દ્ર,
૫ બ્રહ્મ, ૬ લાંતક ૭ શુક્ર, ૮ સહઆર, ૯ આનન, ૧૦ પ્રાણત,
૧૧ આરણ્ય, ૧૨ અચ્યુત આમાનો પાંચમો તે બ્રહ્મ દેવલોક.

કીધું વજ્રમયી મૃત્તિકાનું નેમિનાથનું ખિંબ રે
 પરમ ભાવે પૂજે સો વાસવ દસ સાગર અવિલાંબ રે. ૩૩ ભ૦
 નેમિનાથનાં ત્રણે કલ્યાણુક દૈવત ગિરિવરે બાણી રે
 શેષ આયુ આપોવું લહીને, સા પ્રતિમાં તિહાં આંણી રે. ૩૪ ભ૦
 ગિરી ગદ્યરમાં ચૈત મનોહર, ગર્ભ ગ્રહ નિપાવે રે,
 સોવત્ન રત્નમણી મૂરતિ, તિલ્હિકરી તિહાં ફાવે રે. ૩૫ ભ૦
 કંચણુ બલાનક નામે નીવાટું, ભુવન તે આગલે સાર રે,
 વજ્ર મૃત્તિકામય સા મૂરતિ, તિહાં થાવી મનોહાર રે. ૩૬ ભ૦
 સો હરી નેમિનાથને વારે, હઉ નૃપ પુણ્યસારે,
 સંભલી નેમિ પાસે પૂરવભવ, આયુ ગિરી ગિરીનારિરે.
 (નેમિ મુખે પૂરવભવ સમરી, પહુતો ગિરી ગિરીનારે.

ગ-ધ-વ્રત— ૩૭ ભ૦

તિહાં નિજકૃત જિન પ્રતિમાં પૂજી, સુતને સોંપી રાજ રે
 નેમિ પાસે સંયમ વ્રત પાલી, સાધું સઘલું કાજ રે. ૩૮ ભ૦
 દૈવત તીરથ મૂલ ઉત્પત્તિ, પૂરવ પુરુષે ભાખીરે,
 સેત્રુંજે મહાત્માહિ વલી, વાત ઇસી પરિ દાખી રે ૩૯ ભ૦
 વિમલગિરે ઉદ્ધાર કરાવ્યા, ભરતાદિક જે વારે રે,
 નેમિ ત્રણે કલ્યાણુક બાણી, દૈવત શિખરે તે વારે રે. ૪૦ ભ૦
 વર પ્રસાદ ભરાવી પ્રતીમા, જવ પાંડવ ઉદ્ધાર રે
 થાવી લેપતણી પ્રભુ મૂરતી, તિહાં એહવો અધીકાર રે. ૪૧ ભ૦

૩૩-વજ્રમયી-વજ્રજેવી, મૃત્તિકા-માટી ખિંબ-મૂર્તિ-પ્રતિખિંબ,
 સાગર-એ એક કાલનું પ્રમાણુ છે. અસંખ્ય વતોના એક
 પલ્લોપમ થાય છે, એવા દસ કોડા કોડી પલ્લોપમનો એક સા-
 નોપમ થાય છે. ૩૪ આપોવું, પોતાની મેળે. ૩૫ મહર, ગુફા ચૈતમંદીર
 ગર્ભગ્રહ મહારો નીપાવે-બનાવે, સોવત્ન-સુવર્ણ, -સોનું, કંચન, ૩૬-
 બલાનક-સા-સનું નારી જાતિ. ૩૭ હરિ-દેવતા, ૩૮ સાધું-સાધ્યુ, ચતુ-
 જય મહાત્મ્ય નામનું પુસ્તક ધનેશ્વરસુરિકૃત જેનું ભાષાંતર બીમથી માણેકે
 તેમજ જૈનપત્રના મહુમ અધિપતી બ્રહ્મભાષા પ્રત્યેકે પ્રગટ કરેલ છે.

ઈમ ગિરનારી તીરથનો મહીમા, અવધારી ભવીલોક રે,
નેમીનાથની સેવા સારો, લહો અનંત સુખ થોક રે. ૪૨ ભ૦

રાગ ધન્યાશ્રી

કેનકકમલ પગલાં ઠવે એ-ઢાલ ૪ (ભરત નૃપભાવસું એ-એ દેશી.
ધ પ્રત)

ઈમ સુણી સહગુરૂ દેશના એ, શ્રાવક સોઈ રત્ન કે
હરખ ધરે ઘણો એ.

સભા સહુકો દેખલા રે, કરે એ અભિગ્રહ ધન્ય કે. ૪૩

હરખ ધરે ઘણો એ-આંચલી.

આજથિકો પ્રભુ મુહને એ, પંચ વિગય પરિહાર કે, હ૦

ભૂમિ શયન બ્રહ્મચર્ય ધરું એ, લેઉં એકવાર આહાર કે હ૦ ૪૪

સંઘ સહિત ગિરિનારિ જઈ, જિહાં નહીં ભેટું નેમ કે, હ૦

તિહાં લગી મે અગીકર્યો એ, એહ અભિગ્રહ પ્રેમે કે. હ૦ ૪૫

પ્રાણુ શરીર માંહી જો ધરું એ, તો કરું યાત્રા સાર કે હ૦

સહગુરૂને ઈમ વીનવી એ, પોહ્યે ધરિ પરિવાર કે. હ૦ ૪૬

રાય પ્રતિ કરી વીનતી એ, લીધું મુહુરત ચંગ કે, હ૦

કંકોતરી પઠાવીએ એ, થાનક થાવક રંગ કે, હ૦ ૪૭

નયર માંહી ઘોતાવીઓ એ, જેહને જોઈએ જેહ કે, હ૦

તે સર્વિ દ્યો મુઝ પાસિથી એ, યાત્રા કરું ધરી નેહ કે હ૦ ૪૮

સય (સંય) સખલ ઈમ મેલીઉંએ, લોક નલાજે પાર કે હ૦

સેજ વાલાં સંખ્યા નહીં એ, ગજરથ અશ્વ ઉદ્ધાર કે. હ૦ ૪૯

પડહ અમારી વળવીઓ એ, શાંતિક લોજન વાર કે હ૦

ખંધ મુકાવ્યા બહુ પરિ એ, લોક પ્રતિ સત્કાર કે હ૦ ૫૦

૪૨ સાધકરો. થોક-ઢગલો ૪૩ દેશના-ઉપદેશ. અભિગ્રહ-નીચમવિષેષ વિગય-
વિકૃતિ-તે વાપરવાથી વિકાર પ્રાપ્ત થાય તે. તે છે:-૪૬ સહગુરૂ-સહગુરૂ
૪૭ ચંગ-સાર મરાઠીમાં ' ચાંગલા ' શબ્દ વપરાય છે. ૪૮ ઘોષાવીઓ
-સાદ પઠાવ્યો. ૪૯ મેલીઉં-મળ્યું-મેળું થયું, સેજ-પયારી, ૫૦ અશ્વરિ-

કરવી ખરચ સોવન ભર્યા એ, કહે સંખ્યાયતન રાય કે. હ૦
 સૈન્ય સખલ સાથે દીઉં એ, ઉલટ અંગે ન માય કે. હ૦ ૫૧
 શેઠાણી રાણી કહે એ. કરે મોકલા મણિ કાજ કે હ૦
 રાણી કહેએ કૃપણ થઇ એ, રખેં અણુ ખોલા જાય કે હ૦ ૫૨
 દેતાં કર ખંચો રખે એ લખમી દ્યો મુઝ પાસિ કે હ૦
 હું તુમાહરી બહીનડી એ, જો કહા વિસિ સાખાસિ કે હ૦ ૫૩
 સંઘપતિ નિલક ધરાવિઉં એ, શ્રાવક રતન મુજળુ કે હ૦
 કોટિધજ વ્યવહારીઆ અ, મિલિઆ રાણોરાણુ કે. હ૦ ૫૪
 દેવાલય સાથેં ઘણા એ, પૂજા ભક્તિ જિણુંદ કે હ૦
 ગંધર્વ ગાન કલા કરે રે એ, ભાટ ભટ તે કહે છંદ કે હ૦ ૫૫
 જલ મુખનેં કાજે લીઆં એ, સાથેં ચરમ તલાવ કે. હ૦
 સખલ સાચવણુ સંઘની એ, દિન દિન અધિકો ભાવ કે હ૦ ૫૬
 મારગે તીરથ વંદતા એ, સહશુર સાથેં મુચંગ કે. હ૦
 શેલા તોલા ગિરિ આવીયો એ, કુસલે સંઘલો સંઘ કે હ૦ ૫૭

રાગ સામેરી [એકતાલી-ધ પ્રત.]

ઢાલ ૫

શેલા તોલા પર્વતની ઘાટી, શ્રી સંઘ ઉતરે જામ રે,
 પુરૂષ એક વિકરાળ કુરૂપિ, સામે આવી કહે તાંમરે ૫૮

૫૩હ-કોઇએ જીવહિ સા કરવી નહિ તેવો પડો. શાંતિક-શાંતિસ્તોત્ર, બંધ
 -પ્રાણીઓ જીવો બંધનમાં હતાં તેબંધ. ૫૧ કરમ-સંખ્યાવતન-સખાપણું
 ભાયબંધી. ૫૨ કહને-કને. પાસે. પહેલાં હ વપરાતો હતો. સણીએ
 કહ્યું, કૃપણ-કંજૂસ થઇ મારાથી કેમ ખોલાય એમ અણુખોલ્યા રખે જતાં
 ૫૩ કર-હાથ. ખંચો-ખેંચી રાખો એટલે છુટો ન રાખો. કહાવિસિ-
 પૂર્વભાષાનું ભવિષ્યકાગનું ૩૫. કહાવીશ-કહેવરાવશે, ૫૪ વ્યવહારીઆ
 -વેપારી-વાણીઆ. રાણો રાણુ-રાણાએરાણા-રાજાએ રાજા જેવા. ૫૫
 ગંધર્વ-ત્રાયક+ગાનારા. ૫૬ ચરમ તળાવ-ચામડાનું તળાવ એટલે મસક
 -પખાલ ૫૭ કુસલે-કુશલતાથી. ૫૮ ઘાટી-ઘાટ-એટલે પહાડ પરચઢત
 ઉતરવાનો રસ્તો, વિકરાલ (ત્રિ-વિધારે+કરાજ-નિહામણું) અતિ ડરામણું.

સુણ્યો (ને) સુણ્યો રે લોકો એણિ થાનિક ચિરથાઓ,
મુઝને સમજાવ્યા પાખે, રખેવહીકો નાઓ રે ૫૯

સુણ્યો સુણ્યો રે લોકો આંચલી
અતિકાલો મસિ-પુન્જતણિ પરિ, સૂપડા સરિખા કાનરે
આધો નર આધો સિંહ સરિખો, દાંત કુહાડા સમાનરે સુ. ૬૦
મોટા સુંડલ સરિખું મસ્તક, પાવડા વીસે નખ દીસે રે
અટ્ટહાસ કરે અતિ ઉચું લોક પ્રતિધ્ બીહાવે રે સુ. ૬૧
નખેરે જનને વિદારવા લાગો હુઓ હાહારવ તામરે
રાજપુરૂષ સુભટ સવિ આવી, સો બોલાવ્યો શ્યામરે સુ. ૬૨
કુણ તું દેવ અછે કે! દાનવકાં જનને સંતાપે રે
પૂજા દિક જોઇએ તે માગો, જેમ સંઘવીતે આપે રે સુ. ૬૩
સો કહે મુઝ સમજાવ્યા પાખે, પગ ને ભરશો કોઇરે
તો માહરા મુખમાંહી થઇને, યમપુરિ બશો સોઇરે સુ. ૬૪

રાગ રામગિરી

લાણેજને જય રાજ દેઇને હાલ ૬

સો પુરૂષની એ સુણી વાણી, થયાં વિલખાં મન
તે સુભટ શીઘ્ર આવીઆ, સંઘવી જિહાં રેતજ ૬૫

તામ-ત્પારે. ૫૯ સુણ્યો-સુણ્યો. પહેલાં જ ને બદલે ત્ય કવચિત વપરાતો
થાનિક-સ્થાન+સ્થગ ચિર-સ્થિર પાખે-વગર વહી નાઓ-આલ્પા નાઓ
૬૦ મસિ-પુન્જ-મેશનો ઢગલો. ૬૧ સુંડલ-સુંડલો-મોટો ટોપલો, પા-
વડો-ખેચી ટોપલા તગારાં ભરવાનું ઓખર-વીસે-બધા વીશ. અટ્ટહાસ
(સં-અટ્ટ મોટથી+હાઝાહરાવું તે) ખડખડ હસવું તે. પ્રતિધ્ પ્રત્યે-
સામું; બીહાવે બીવરાવે. [ભુતું ૩૫]; ૬૨ વિદારવા-મારવા, હાહારવ-
હાહાકાર-શોકનો ગભરાટ. સુભટ ચોદા. શ્યામ કાળો. [તે કાળાને
બોલાવ્યો બાહવાહન બારુ.]

દાનવ દેવ, રાક્ષસ; ૬૫ વિલખો વિષણુ શોકાતુર, શીઘ્ર જલદી ૬૬

તેણે વાંત હુંતી તે કહી, મુણી વચન કડુઆં કાનં
સંઘપતિ સવિ પરિવારસ્યું, વિલખા થયા અસમાન ૬૬
ગિરિનારિ તીરથ જાંચતાં, ઉપનો વચે અંતરાય.

કહો હવે કુણ મતિ હેલવી? કીજસ્યું કિસ્યો ઉપાય ૬૭
અત્રે હવો કોલાહલ ઘણો થાનકે થાનકે વાત
નાસવા હીંડે કાંચરા, મેહલી સવિ સંઘાત: ૬૮
કામિનિજન કલરવ કરે, મને ધરે અતિ અંદોહ.

આહા આહા એહવું ઉચરે સાંસારે ધરના મોહ. ૬૯
એક કહે હવે પાછા વયો [લો] યાત્રા પોહોતી જાણ
જીવતો નર જો હોઈસ્યે તો પામે કલ્યાણ ૭૦
એક કહે જે હોઈ તે હોજ્યો, અમ્હુ થુણી શ્રી જિનપાય
શ્રી નેમિજિન લેટયા વિના, પાછા વલી કુંણ જાય ૭૧
એક કહે લગન મંડાવીઈ, પૂછીયો જોશી જોશ,
એક સંઘ પ્રસ્થાનક તણા, મુહુરત પતિ દીએ દોષ ૭૨

હુંતી હતી. (પૂર્વ ૩૫), સ્યુ સાચે [પ્રત્યય નરનો છે.], અસમાન
અતિશય. ૬૭ જાંચતાં જાતાં [પૂર્વ ૩૫] જિપનો ઉત્પન્ન થયો; અંતરાય અટકાવ
૬૮ હવો થયો; કોલાહલ શોર, ઘોંઘાટ; મેહલી મેલી [પૂર્વે હકર વપ-
રાતો હતો]; ૬૯ કામિનિજન સ્ત્રી વર્ગ; કલરવ [સં. કલ, અરકુટ
કરવ, રડવું] અસ્કુટ ધરની; અંદોહ-અદેશો, [કા. અન્દીશહ વિચાર,
જાય] ચોંતા મજરાટ; સાંજરે-ચાદઆવે. વયો-વહો-ચાલો;-વસો-ફરો
૭૧ થુણી=સ્ત્રી; કુંણ-કોણ. ૭૨ લગન મંડાવવા [નિર્માણમા]. મૂ-
હુર્ત ઠરાવવું-લેવું, સમયની ઇજાનીજતા જોવી. પૂછીયો-પૂછો (પૂર્વ ૩૫).
પ્રસ્થાનક-નીકળવું તે.

સંઘવી સાહસ આદરી, તેડીઆ જન મધ્યસ્થ
 જઈ પ્રીછવો એ પુરૂષને, શુભ વચન કર્યો સ્વચ્છ ૭૩
 એક કહે તે કીજીએ, દીને માગે જેહ,
 સુપરિ કરી સંતોષીએ, રાખીએ પડતી રેહ ૭૪
 સાં પ્રેતતણે જઈ પુછીઉં, પ્રીછવી વિનય વચ્ચ
 તે કહે સાચું સાંભલયો, એણિ ગિરિ રહો નિસિદ્ધિ ૭૫
 સ્વામીઆ છું આ ભૂમિનો, હું દેવ રૂપે જાણિ
 તુમ્હે સંઘનો પ્રધાન માણસ એક આપો આણિ ૭૬
 પછે સહુ સંઘ નિર્ભય થઈ એણિ પંથે પોહાયે જેમિ
 એ કથન જો નહી માનસો તો ભેટસ્યો કિમ નેમિ ૭૭
 સો રતન સંઘપતિ એહવો સાંભલી સમાચાર
 શ્રી સંઘ જેસારી કરી યોલ્યા એ સુવિચાર ૭૮

રાગ વેરાડી (તાલ જયત ધ પ્રત.)

એ ઢાલ ૭

(ઢાલ વેલિનો કહો પ્રભુ મુઝ છે કોડ બહુ તેરો, એ દેશી. ગ ધ પ્રત)

રતન સંઘપતિ કહે સંઘને વચન એક અવધારો

એણિ યાત્રકે હું રહિસિ એકલો તુમ્હે જઈ નેમિ જીહારો ૭૯

૭૩ તેડીઆ-તેડ્યા-ખોલાવ્યા; મધ્યસ્થ-તટસ્થ-પંચ; પ્રીછવો-પુછો
 [પૂર્વ સંપ્રદાય મુજબ. પૂરૂષ-પૂછવું] હાલ પ્રીછવું એનો અર્થ સમજ-
 વું, જાણવું, ઓળખવું એવો થાય છે. કર્યો-કરજો; સ્વચ્છ-ચોખ્ખું;
 ૭૪ સુપરિ-સારી રીતે; રેહ-રેખા રેહ પડતી રાખવી-જતી આપરૂ ઉગા-
 રવી; ૭૫ સાં તેમણે-તેઓએ પ્રીછવી-પૂછા કરી; સાંભલ્યો-સાંભલજો-સાં-
 ભલો; ૭૬ પ્રધાન-મુખ્ય ૭૭ નિર્ભય-ખીકવમરનો; જેમિ-જેમે કુસળતાથી;
 ૭૮ અવધારો-લક્ષમાં લેવો; રહિસી-રહીશ [પુર્વરૂપ]; જીહારો-પ્રજ્વાલકરો.

અથિર કલેવર આજ સંધને, કાળે જો નહીં આવે,
 તો એણે પછે કિરયું નીપજસ્યે મુઝને એહવું ભાવે ૮૦
 રાણીજાયા રાઉત સઘલા કહે શેઠને તામ.
 ચિરંજીવો નરરતન તું, એહ અમ્હાર કામ ૮૧
 સ્વામિ ! આપણા કરમે (કેરે) કાળે, તૃણ જિમ તનુ તોલીને
 વૃત્તિ અમારી અદ્ધો ભોગવું તે ઓસિકલ કીને ૮૨
 તવ સાધર્મિક કહે સુ શ્રાવક, સુણો સંધપતિ વાત
 જોણી નારે રત્ન કુખે તું ધરિઓ, ધન ધન તે જગિ માત ૮૩
 સહસ લક્ષનાં ઉદર ભરો તુમ્હે આસ્યા સહુની પૂરો
 માન દીએ પૃથ્વી પતિ મોટાં, ગુણ નહીં એક અધૂરો ૮૪
 અમ્હે ભુમંડલે ભાર કરેવા. અવતરીઆ જગિ જાણો.
 અમ્હયા એહ અસાર કલેવર, સંધતિણે ખપ આણો. ૮૫
 મદન પૂરણ સિંહ બંધવ બેહુ, કહે ભાઈજી સુણીએ,
 વડ બંધવ તું પુન્ય અદ્ધારે, કામે પિતાને ગુણીએ ૮૬

૮૦ અથિર-અસ્થિર કલેવર-દેહવું. પિંડ, કાળે-માટે. એણે-એનાથી
 કિરયું-શું કેવું; ભાવે-ગમે, ૮૧ રાણીજાયા-ગુહ ક્ષત્રિયખીજના;
 રાઉત-બહાદુર પૂરણ: ગધ પ્રચીરંજીવો-નરરતનતું; ૮૨ આપણાકરમે-આ-
 પના કામને; તૃણ-ખડ તનું શરીર; તોલીને-લેખીને; વૃત્તિ-નોકરીની
 આવક; ઓસીકલ-ઓસીમણ-ઉપકૃત.

૮૩ સાધર્મિક-શ્રાવકતું વીશેષણ-એટલે સમાન. ધર્મવાળા, ધન-
 ધન્ય, જગિ-જગમાં ૮૪ સહત-સહસ-હજાર; આસ્યા-આશા; પૃથ્વીપતી
 રાજા, ૮૫ કરેવા-કરવા [પૂર્વરૂપ]; અમ્હયા-અમ્હારાં-અમારા (આ
 એ પુરે) છઠી વિભક્તીના પ્રત્યય તરીકે વપરાતો હતો-વેળ પ્રત્યય મરાઠી

પિતા તણે આધીન પુત્ર જિમ, તુલ્ય અલે દાસ તુલ્યારા,
 તુલ્ય વિયોગે સૂના સંસારા, તુલ્ય કુટુંબ સિલુગારા ૮૭
 આગે રામ આગલે લખમણે તુલ્ય જિમ તોલ્યા પ્રાણ,
 કાજ એહ અહાને સિરિ સોપો, તુલ્ય ને કુશલ કલ્યાણ ૮૮
 એ દાદા ૮

રાગ મારણી. પ્રીઠિ રાખો રે પ્રાણ આધાર.

પ્રીઠિ સંભલો રે પ્રાણ આધાર, પ્રિયા પદમિની ભાષે રે
 તુલ્ય પાપે રે કુણુ ગતિ નારી, અલ્લ જીવને કુણુ રાખે રે ૮૯
 કુણુ નાખે રે એકલી બાળ, પ્રીયા પદમિની ભાષે રે એ આંચલી
 તુલ્ય વિયોગે એકલડી અબલા, કિમ રહે ધિરી નિરધાર રે
 કેત વિના કામિનિને સઘલે સૂનો એહ સંસાર રે ૯૦ પ્રિ.
 વાલંબ તણે વિયોગે વનિતા, જનમ ઝુરંતા જાય રે,
 શરીર શોભા તે સયલ કારિમી ભૂષણ કૂષણ થાય રે. ૯૧ પ્રિ.
 નિપુણ સુણો નર વિષુ નારી ને, ચડે અનેક કલંક રે,
 અહ નિશિ દુખ-નીસાસા મેલ્હે, દીન બાપડી રંકરે ૯૨ પ્રિ.

ભાષામા પ્રયત્નાત છે. તીણે-તેણે. ગુણીએ-મણીએ-લેખીએ. અહારે-અ-
 મહારે-અમારે પૂર્વે સર્વનામેમાં હ વપરાતો હતો તેનાં દર્શાત ધણા છે.
 લખવામાં હ વા રહ એમ ખેરીત હતી. જુઓ ત્યારપછીની કડી. ૮૭
 આધીન-વશ. ૮૮ આગે-અગાઉ આગલે-પાસે-સંમુખ; સિરી-શીર-માથે
 ૮૯ રાખે-રક્ષાકરે-સાચવે ૯૦ ધીરી-ધરે-ધેર ૯૧ વાલંબ-વલ્લભ-વાલમ
 -પત્ની વનિતા-સ્ત્રી શરીરશોભા-પ્રં સયલ શોભા સયલ-સકળ-ખધી કારિમિ
 (સં. કૃત્રીમ)-મૂત્ર અર્થમાં કૃત્રીમ-ખનાવટી. હાલ આ અર્થમાં આ
 શબ્દ વપરાતો નથી તે વીચીત્ર-અઃશ્રુત સુંદર એવા એવા અર્થમાં હાલ
 વપરાય છે. ભૂષણ-શોભા આપતાં એવા ધરણાં દુષણ-દોષ-ખોડખાવણુ
 નીપુણ-[સં] ચતુર; દીન-લાચાર; બાપડી દુગામણી, રંક ગરીબ.

પીહરે ને સાસરે પનોતી, પ્રીયુ વિણ મુહુત ન લહીને રે
અશુકન બાણી સન્મુખ વળે લૌકિક રંગ કહી બે રે. ૬૩ પ્રિ.
પતિ-આધીન સદા કુલનારી, પતિ બાવે પરલોકરે

પછે જીવતી તે પણિ મૃતસમ પુરી પ્રીઉને શોક રે ૬૪ પ્રી.
એ ઉપસર્ગ સહિસુ [સ] હું સ્વામી, તુલને કુશલ કલ્યાણ રે
તુલ્લા અવર સુંદરીવર વરજે (યો), હું તો તુલ પગ
ત્રાણ રે. ૬૫ પ્રી.

કોમલ સુત કહે સુણો પીતાજી, અહ્યં સુતરૂપે રણીઆરે
જે સુત અવસરે કાજ ન આવે, ઉદર-કીટક તે બણીઆ રે
૬૬ પ્રી.

તોત! સાંભલો રે સાચી વાત કોમલ સુત ધમ ભાખે રે-આંચલી
મુઝને એહ પલાદંતને આપી, તુલે સંઘ લેધ પોહોંચો રે,
જનક જુઓ એણીવાતે જુગતું, રખે કોઈ ચિતે સોચો રે-૬૭ તાત
અંધવ બેહુ પ્રતે તવ સંઘવી, નીતિ યુગતિ [વાત] સમજાવી
સંઘ સકલ સાંચરતો કીધો, સઘલી શીખ ભલાવી રે. ૬૮ તાત.

૬૩ પીહરે- પીયરમાં;- પનોતી સર્વ વાતે ભાગ્યશાલી હોય તેવી સ્ત્રી; શુભ
સચક; મુહુર્ત મહત્વ [પુર્વરૂપ]; અશુકન અપશુકન વળે તજે, લૌકિક
લોકમાં; કહીને કહેવાય.

૬૪ સદા-હંમેશાં; કુલનારી-સારાકુટુંબની-ખાનદાન સ્ત્રી; પ્રીઉ-
પિયુ-પતિ ૬૫ ઉપસર્ગ-ઉપદ્રવ-પીડા-દુઃખ, સહિસુ-સહીશ [પુર્વરૂપ]
સુંદરીવર-ઉત્તમ સુંદરી-નારી, વરજે-પરજીવે; પગત્રાણ-પગરખું. સુત-
પુત્ર; રણીઆ-ઝણુમળા-કરજદાર. ઉદર-કીટક-પેટનાકીડા બણીઆ-
બોલાયા-કહેવાયા. ૬૭ મુઝને એહ પલાદંતને આપી-તેને બદલે મુઝને
એટલા દિન આપી-એ ગ-ધ પ્રતમાં છે. પલાદંતને-પહોળા દાંતવાળાને;
જનક-પિતા; જુગતું-ચોગ્ય, સોચો-સોચકરો-અપસોસ કરો; નીતિ-પરસ્પર
વર્તનના નીયમ; યુગતી-જુગતિથી આત્મા છ પ્રત્યય છે તે કરણ તૃતીયા
છે. સાંચરતો-ચાલતો; શીખ-શીખામણ; શીખ ભલાવી-સઘણી જાનવી

રાગ રામગિરી.

હાલ ૬

(તાલ જયંત. પંચડો નિહાલુ રે ખીજા જિન તશેરે એ દેશી. ધ પ્રત)

જુઓ જુઓ ધૈર્ય સેઠનું રે સંઘ કાજે સાહસિક

આપણે અંગે આંગમ્યું રે મલમાંહિ નીરભીક. ૬૬

ત્રણે જણા તિહાં કણિ રહ્યા રે, પતિ પત્ની પુત્ર રે

અવર સનેહ થયા કારિમારે, જુઓ વાત વિચિત્ર રે ૧૦૦

ત્રણે જણા તિહાં કણિ રહ્યા રે

સંઘ સૂઢૂકો સાચરે રે, ફરી પાછું નિહાલેરે

નયણે શ્રાવણ લાગીઓ રે, કુંણિ કિંપિ ન ચાલે રે ૧૦૧ ત્ર.

શરણ શ્રી નેમીનું આદરી રે, અનશન સાગાર રે

સંઘપતિ ધીર થઈ રહ્યારે , સો કરે ફેતકાર રે ૧૦૨ ત્ર.

શુક્ર માંહિ લેધ ગયો રે, રહિઓ રૂંધા દ્વાર,

સિંહને નાદ સોર કરે રે, ખીહાવે અપાર ૧૦૩ ત્ર.

શીખામણ રૂપે ભલામણ કરી. ૯૯ સાહસીક-સાહસ-જેખમ ખેડનાર.

આપણે પોતાને (પુર્વરૂપ) અંગે શરીર ઉપર આગમ્યું-આગમ્યું માથે

લીધું બેઠારી લીધું એટલે પોતાને માથે લખ લીધું. નિરભીક-ખીક વગરના

૧૦૦ તીહાં કણી-તે રથણે! અવર-ખીજા; કારીમા-કૃત્રીમા (મુળ અર્થ)

નયણે શ્રાવણ લાગીઓ-આખે શ્રાવણમાસ ઉભરાયો એટલે આસું આવ્યા

કુણી-કાષ કીંપી કીંચિદ્ધિ કંધપણ; ૧૦૨ અનશન-અનાહાર આહારનો ત્યાગ

સાગાર-આગાર એટલે નીચમ સહીત અથવા સાગાર એટલે શ્રાવકનો, સો

તે (રાક્ષસ); ફેતકાર પ્ર. ફેતકાર, ખીહામણ શબ્દ.

૧૦૩ રૂંધા-રૂંધ્યા-રૂંધણુ કથું સીહને નાદ-સીંહ જેવા નાદ એટલે અવાજથી

કોમલ સુત પ્રિયા પદ્મીની રે, ધરે કાઉસગ્ગ ધ્યાન,
કંત જવ કષ્ટથી છુટસે રે, તવ કરસુ અન્નપાન ૧૦૪ ત્ર.

એહવે રૈવત પર્વતે રે. જાએ ખેત્રપાલ સાત

અંબાઈને વંદવા રે, તેણે સુણો ઉતપાત. ૧૦૫ ત્ર.

તેણે જઈ અંબા વીનવી રે, કુર શબ્દ સ્થા વાગે રે,

પર્વત એક અતિ-ધડે રે, ન દીકું ઇચ્છુ આગે રે ૧૦૬ ત્ર.

કોઈ મહાંત પુરષને રે ઉપદ્રવ કરે હુષ્ટ

જાને અંબાઈ નિહાલિઉં રે, દીકું સંઘપતી કષ્ટ ૧૦૭ ત્ર.

રાગ સામેરી. જયમાલાનો ઢાલ ૧૦

(રે કાજસીયાં સકજ હવે સાર એ દેશી ગ-ધ-પ્રત)

અંબાઈ જાણી એ વાત, ખેત્રપાલ સાથે લેઈ સાન,

તેણી થાને ઉછક આવે, સો પ્રેતરૂપીને બોલાવે. ૧૦૮

કોમલ સુત પદ્મીની નારી. કાઉસગે દીકા સુવિચારી.

તે ઉપરી કૃપા સુભગતી. ઉપની અંબાઈને ચિતી ૧૦૯

પ્રેતરૂપી પ્રતી ઇમ ભાખે. તું કવણુ રહીઓ મતીપાખે;

હું નામે દેવી અંબાઈ. એ ખેત્રપાલ માહુરા સખાઈ. ૧૧૦

સોર પ્ર૦ રો રો, સોર શોર મોટા સાદ. ૧૦૪ કાઉસગ કાચોસર્ગ શરી-

રનું બાનભુક્તી માનસીક ધ્યાનમાં તદ્દલીન રહેવું તે જવ ચદા જ્યારે

તવ તદા ત્યારે; ૧૦૫ રૈવત ગીરીનારનું બીભુ નામ-સુણો-પ્ર. સુણ્યો.

૧૦૬ કુર શબ્દ સ્થા વાગેરે પ્ર. કુર કુર શબ્દ સા વાગે ધડકડે ગ. વ.

પ્રત. ધડે પ્ર. ધડકડે! ઇચ્છુ આવું ૧૦૭ મહાન્ત મહાન ૧૦૮ તેણી થાને

તે સ્થાને! ઉછક-ઉત્સુક-આતુર. પ્રેતરૂપીને-ભૂત જેવા રૂપરાજાને શુભગતિ

શુભસુચક મંત્રણ ઉપની-ઉપજી. ચિતી-ચીતમાં. સખાઈ-મીત.

નેમી ચરણે વસું હું સદાઇ. એ સાધર્મિક મુઝ થાઇ.

સંઘપતિ રાખું મેં એ બૂઝી, હોઇ શકતી તો મુઝસું જુઝી ૧૧૧

તવ સો [પ્રેત] ઘણું થરથરીઓ. યુદ્ધ માંડે સો કોપે ભરીઓ

તવ ચરણે અંબાઇ ધરીઓ. શીલા સાથે આફલવા કરીઓ. ૧૧૨

એતલે સો સંવરી માયા, સોવન સમ ઝલકંતિ કાયા,

આભરણે સંપુરો હેવ, થયો પ્રગટ વૈમાનિક દેવ. ૧૧૩

સંઘપતિ સિરી ઉપરી તામ, પુષ્પવૃષ્ટિ કરી અભિરામ,

કહે તું ધન ધન વિવહારી, ધન ધન તુઝ સુત એ વારી. ૧૧૪

જવ ગુરુમુખે લીધાં તેં નીમ, મરણાંત લગે કરી સીમ,

ખમી ન સકયો તે પર સિદ્ધિ, તુઝ ચિત્ત પરીખા કીધી. ૧૧૫

તું સુધો સમકિત ધારી, તેં દુરગતિ દુરે નિવારી,

લલુ ચિત્ત રાખું તેં ઠામી, તુલ્લને તૂઠા શ્રી નેમિ સ્વામી. ૧૧૬

૧૧૧ રાખુ રક્ષા કરું, બુઝી-ગણી હોઇ-હોય, મુઝથું-મારીસાથે; બુઝી-બુઝ
યુદ્ધકરં ૧૧૨ સો તે; તવ ત્યારે; શીલા પથ્થર; આફલવા-પછાડવાં.

૧૧૩ એતલે એટલે, સંવરી-સકેલી; માયા-કપટી રૂપ. સંપુરો-સંપુર્ણ
હેવ-હવે; વૈમાનિક-દેવતાના અક પકાર-વીમાનવાળા દેવતા, જુઓ-પંચ-
મ કલ્પ પર ટીકા, કડી ૩૨૦. ૧૧૪ પુષ્પવૃષ્ટી ફુલનોઉપરથીરસાદ,

અભિરામ-સુંદર, વીવહારી-વ્યવહારી-વાણીઓ, વારી-ગઈ બલીહારી. ૧૧૫
મરણાંત મરણના અંત સુધી. સીમ-સીમા-મર્યાદા, પરસીદી-વિખ્યાતી
પરીખા-પરીક્ષા. ૧૧૬ સુધો શુદ્ધ સમકિત સમ્પત્તવ. સત અસત વચ્ચેનો

બેઠ વીપેક-અથવા શુદ્ધદેવ-ગુરુ ધર્મમાં અડગ શ્રદ્ધા; નિવારી-ટાળી રાખું
પ્ર૦ રાખું ઠામિ-ઠેકાણે-ચીત ઠેકાણે રાખું એટલે સ્થિર ચિત્ત રાખું.

ધન ધન એ તાહરી કલત્ર, પુણ્યવંત એ તાહરા પુત્ર;
 ધન ધન દેવી અંબાઈ, જેણે સામી ભગતિ નીપાઈ. ૧૧૭
 હું ઝુઝ કરું મન સૂધે. તો કુણે ન ચાલે યુધ્ધે.
 પણિ કીડા માત્ર એ કીધું. તુઝ સાહસ-પારખું લીધું. ૧૧૮
 મણી મોતી વૃષ્ટી ઉદાર, સંઘપતી ઉપરી કરી સાર,
 સંઘમાંહિ મૂઝ્યા તેણીવાર. વરત્યો સઘલે જ્યજ્યકાર. ૧૧૯
 રાગ દેશાલ ગ ધ પ્રત.

એ કરજોડીને જીન પાએ લાગું-એ ઢાલ ૧૨

સો સુરવર સુરલોકે જાવે. અંબાદિક નીજ હામે સિધાવે.
 સહુ સંઘ રૈવત ગિરિ આવે. સોવન કુલ મોતી યડે વધાવે ૧૨૦
 અતિ ચિત્તરશ્મિ શુભ ભાવના ભાવે તલહટ્ટીએ ઉપગરણ તે ઠાવે
 જીન મુખ જોવા ને ઉત્સુક થાવે. શ્રી નેમી ભેટીને પાપ શમાવે ૧૨૧
 ધોતી પહરી થઈ નીર્મલ અંગે સ્નાત્ર મહોચ્છવ કરિવા સુસંગે
 આવીઆ મુલ ગભારામાંહી સ્નાત્ર કરે જલ પ્રબલ પ્રવાહિ ૧૨૨
 સંઘમાંહી નહી શ્રાવક પાર. તેણુંબહુ વ્યાપી પાણી તણી ધાર.
 તવ તીહાં એક અસંભમ હોઈ. લેપમમ ખીખ ગલી ગયુ સોઈ ૧૨૩

ત્રૂણ-તુષ્ઠયા-રજી થયા. ૧૧૭ કલત્ર-સ્ત્રી; સામી ભક્તિ સ્વામી (સ્વધર્મી)
 પ્રત્યેની ભક્તિ ૧૧૮ જો હું શુદ્ધ મનથી ઝુઝ-યુદ્ધ કરું તો કોઈ મને
 હરાવી શકે નહિ; કીડામાત્ર-માત્ર રમતને ખાતર ૧૨૦-સુરવર-ઉત્તમ દેવ.
 ૧૨૧ તલહટ્ટીએ ઉપગરણ તે ઠાવે-તેને બદલે ઉપગરણ સહુ તલહટ્ટીએ
 સંઘાવે-એવું મ-વ પ્રતમાંછં. ઉપગરણ-ઉપકરણ-સામગ્રી-તલહટ્ટી-પ્રવર્તતી
 તલેટી, ઠાવે-સ્થિત કરે-મુકે. મરાંડીમાં ઠેવ ધાતુ વપરાયછે, શમાવે-શાંત
 કરે-ટાણે ૧૨૨ સ્નાત્રમહોચ્છવ-પ્રભુપ્રતિમાને સ્નાન કરવાને ભગતો મહોટો
 હાસર. સુસંગે-સારા પરિવાર સહિત. ગભારા-ગર્ભગૃહ ૧૨૩ અસંભમ-
 અચંપો, લેપમમ-મોટીના લેપનું.

સંઘ સહુ તવ હૂંઓ વીશન્ન. ખેદ ધરે ઘણો સંઘવી રતન.

ધિગ મેં આશાતના કીધી, અણબાણેતીરથ બ્રહ્મ કીધોએણેઠામે. ૧૨૪

હવે હું આરોગિસ તો જલઅન્ન, જે ઠામિ થાપિસિ બિખરતન

મનસાથેં ઈમ આખડી કીધી, સંઘ લલામણુ લાઈને દીધી ૧૨૫

અવર અવ્યાત્મ સઘણું છટે, આપણું તપ કરિવા મંડે

સાઠિ હયા ઉપવાસ જિહ્વારે, અંબાઈ પરતખિ આવ્યાં તિહ્વારે ૧૨૬

કંચન બલ્લાનક નામે સુચંગ, ઈંદ્ર નિર્મિત પ્રાસાદ ઉત્તંગ

તિહું સંઘવીને અંબાઈ લેઈ આવે, જિનવર બિંબ તે સકલ

જુહારાવે. ૧૨૭

શ્રી નેમિનાથ યદા વિદ્યમાન, કૃષ્ણ વિનિર્મિત બિંબ પ્રધાન

કંચણ બલ્લાનક પ્રાસાદ માંહી, તે સવિ હરંધિ વંદ્યા રતન

સાહિં ૧૨૮

સોવન રતન રજત મણિ કેશ, બિંબ અઢાર અઢાર લલેરા

બિહુત્તરી બિંબમાંહી ગમે જેહુ, અંબા કહેલ્યો અહિં થઈ

તેહુ ૧૨૯

૧૨૪ વિપન્ન-વિષણ્ણ-વિલખો, કાંતિહીન-શોકાતુર, ધિગ...એ કડીને

દહેલે ગ-ધ પ્રતમાં એમંછેકે ધિગ ધિગ મેં આશાતના

નાણિ. અબાણે તીરથ બ્રંશ કીઓ એણિ ઠાણિ આશાતના-

અપવિત્રતા, દોષ, અણબાણે-અબાણ્યાં ! બ્રહ્મ-દુષિત, ૧૨૫ બિંખરતન-

રતનનું બિંબ પ્રતિમા, આખડી-આધા નિયમ, ૧૨૬ અધ્યાત્મ-આત્માને

(આત્મને પોતાને) લગણું છટે-છાડીએ, આપણું-પ્રાં આપણણું-

પોતાની મેજે. જિહ્વારે-જવારેનું પુર્વરૂપ, પરતખિ પ્રત્યક્ષ-સાક્ષાત્કાર, તિહ્વારે-

ત્યારેનું પુર્વરૂપ. કંચનબલ્લાનક-સોનાના જેવું તે વિશેષ નામછે. સુચંગ-

ધણે સુંદર નીર્મિત-બનાવેલો, પ્રસાદ-[મહેલ જેવું મંદીર ઉત્તંગ-ઉંચું.

૧૨૯ સોવન રતનેજાદલે ક-ખ પ્રતમાં સોવન રતની રજત શૈવ કેશ એછે.

સ્થણુનું બિંબ લેવા મતિ કીધી, આપણા નામની કરિવા પ્રસિદ્ધી
સિખ સુમતિ દીએ તવ અંખાઈ, આગલે કલિયુગ વ્યાપસે
ભાઈ ૧૩૦

લોક હસે અતિ લોલી વિલમ્ભ, તેહ આગલે નહીં છુટે એ પ્રતિમા
પાપાણુ બિંબ લીઓ તે માટે, સંઘપતિ કહે કિમ આવસે વાટે
૧૩૧

કાચેરે તાંતણું વીંટી ચલાવો, મારગે એણિપરિ મૂરતિ લાવો,
જો ફરી જોસ્યો ને કરસ્યો વિલાંબ, તો તિહાંકણિ રહેસ્યે
એહબિંબ ૧૩૨

એહ સીખામણુ ચિત્તે ધારે, શ્યામ પાપાણુનું બિંબ લેઈ,
કેતલી ભુમિકા મેહલી આવે, સંઘપતિ રતન વિસ્મય તવ
પાવે ૧૩૩

આવે કે નાવે એ વાટ વિચાર્લે, ઇચ્છું વિમાત્રીને પુઠે નિહાલે
તતખિણુ બિંબ તિહાંથી ન હાલે, પ્રાસાદ સ્યના તિહાંકણિ
ચાલે ૧૩૪

તેણે ઠામે પ્રસાદ કરાવ્યો, સંઘ ચતુર્વિધને ચિત્તે ભાવ્યો,
આજ લગિં તેણે ઠામે પૂજાએ, દરસણુ દેખી ફરીત પલાઈ ૧૩૫

બિહુત્તરી-મોતેર. ૧૩૦ આપણા-પોતાના સુમતી-સારી બુદ્ધિગામી ૧૩૧
હસે-પ્રસાદે લોલી, લોણુપ-લાવણુ; છુટે-છુટી રહે ૧૩૨ પાપાણુ-પાપર;
વાટે-રસ્તે કેમ આગશે? કારણકે પધ્યરની એડલે કેપાડવી મુશ્કેલ. ૧૩૨,
ફરી-પ્ર પુઠે. ૧૩૩, કેતલી-કેટલીક; ભુમિકા-જમીન, ૧૩૪ વીચાલે-વચમાં;
વિમાત્રીને અદેશમાં પડીને; તતખિણુ...હાલે-ને બહુલે ગતિ. પ્રતમાં ચયુ-
ચિર બીંબ જહાં ચીત મહાલે! એમ છે. હાલે-ચાલે [પૂર્વરૂપ હજી કાઠી-
પાડમાં વપરાયછે.] ૧૩૫, ફરીત-પાપ; પલાઈ-તાસે.

૧૨૮

રેતન શ્રાવક રેતન શ્રાવક રતનમય જોઈ
 પૂરણ પ્રતીજ્ઞા જોણે કરીએ, સકલ દેવે પારખે પોહોતો
 અખાઈ સાહસ લગે સંઘમાંહી થાપ્યો સમુ હુતો,
 વર પ્રાસાદ રચાવીઓએ, શ્રી ગિરિનારિ ઉદ્ધાર,
 નેમિ જિણેસર થાપીઆ, વરંચો જય જય કાર ૧૩૬
 ઉલાસાની ઢાલ રાગ ધન્યાગ્રી-અતિશય સહજના ચ્યાર-એદેશી
 ગદ્ય-પ્રત. તથા જાવડ સમરા ઉદ્ધાર-ધપ્રત.

ઢાલ ૧૨

પૂરી પ્રતિજ્ઞા એ ઈશ, સૂઢા સાચવ્યા નીમ
 ધન ધન સાહુગ્રીક ગ્રીમ, વ્યય કર્યા સેવન ઢીમ ૧૩૭
 યાચક વાંછિત પૂર્યા, દારિદ્ર દુખિઆના ચુર્યા
 તીરથ થાપના કીધી; ત્રિભુવન કીરતિ લીધી. ૧૩૮
 વડતાં સંઘસ્યું બાવ્યા, સેતુજય ગિરિ આવ્યા,
 ઋષભ જીણેસર વાંધા, પાતિક મૂલ નિકંધા. ૧૩૯
 વિવિધ પરિ દ્રવ્ય વહેચ્યાં, સુકૃત તણુ તરૂં સીંચ્યા,
 તીરથ અવર અનેક. વંધા ધરી સુવિવેક ૧૪૦
 અરથ અપૂરવ સાચ્યાં, આપણું વગરે પધાર્યાં,
 સાહુમા આવ્યા રખત, બહુત કરાવે દીવાજ, ૧૪૧

૧૩૬ પારખે પોહોતો-પરીક્ષામાં પાર ઉતર્યો, સાહસતરંગે-સાહસની
 સમુદ્ધતો સમહત-પ્રતીષ્ઠાવતો ૧૩૭, ફરી-પૂર્ણ કરી ઢીમ-એકઠો
 સમુલ, સોનાતું ઢીમ થઈ ગયું એમ કાઠીયાવાડમાંવપરાયણે,
 ૧૩૮ વડતાં-પાછાં આવતાં; નિકંધા-કાપ્યા. ૧૪૦ પરી-રીતે
 તરૂં-ઝાડ, ૧૪૧ અર્થસાધ્યાં-કૂન કૃત્ય થયા, બહુત-ચણુ બહોત
 એ દ્વિદુઃસ્થાનીમાં વપરાયછે;] દીવાજ-દીવા? - ધાંમધુમ?

ધરિ ધરિ મંગલ વૃદ્ધિ, કુશલ કલ્યાણ સમૃદ્ધિ,
 સામી વત્સલ કીજે, સુકૃત ભડાર ભરીજે, ૧૪૨
 રતન સરિખો એ રતન, ધર્મ તણો કરે યતન,
 ચંદ્ર સૂરિજ લગે નામ, જેણે રાખું અભિરામ. ૧૪૩
 તીરથ શ્રી ગીરિનાર, શ્રાવક રતન એ સાર,
 શાપી શ્રી નેમિ સૂરતિ, આજ લગે એહ કીરતિ. ૧૪૪
 અતિથર લખમી છે એહ, પામી વ્ય કરે જેહ,
 કૃપણ પાણું મનિ નાણે, તેનો જશ જગત્ર બાણે, ૧૪૫
 ભરતાદિક હવા સંઘવી, આજ નહીં ઋદ્ધિ તેહવી,
 પામ્યા સાડે એ વાવો, તેહની ભાવના ભાવો. ૧૪૬
 શ્રીશેત્રુંજ ગિરી સાર, ભરતનો પ્રથમ ઉદાર,
 પંચ પાંડવ લગે જોઈ, સો પણિ ગિરિનારિ હોઈ. ૧૪૭
 મહાત્મય શેત્રુંજ માંહી, એહવું દીસે છે પ્રાહી,
 રતન શ્રાવક અધિકાર, જીરણ પ્રમથે છે સાર, ૧૪૮
 શ્રીજીન શાસન દીપક, હુઆ કલિકાલ જીપક,
 શ્રાવક અવર અનેક, કુંણ કહી બાણે છેક, ૧૪૯
 સિદ્ધરાય જેસિંગ-મહેતો, સાજન મંત્રી જહગહંતો.
 સારી સોરઠ-કમાઈ, ધાર વરસ ઉધરાઈ. ૧૫૦

૧૪૨ સામીવત્સલ- સકુપર્મી વાત્સલ્ય, તેશબ્દ સકુપર્મનિજમાણ
 આપવામાં હુંકઅર્થમાં વપરાયછે, યતન-ઉદ્યોગ. ૧૪૫, ૧૫-૧૫૫.
 ખર્ચવું. કૃપણપણું-લોભીપણું નાણે-ભાવે નહિ. જગત્ર-જ
 ગત્ર-ત્રણજગત. પામવા માટે એ વાવો, ૧૪૭ ગિરીસાર-
 પ્રગિરીનાર. ૧૪૮ પ્રાહી-પ્રાપ્ત-સંભરીત રીતે અધિકાર-વર્ણન-વિષય, જીર્ણ-
 પ્રમથ-શુભો રતન શેખર સુરિકૃત ચતુર્વિંશતિ પ્રમથ. ૧૪૯ શાસન-ધર્મરાજ્ય
 દીપક-દીપાવનાર; જીપક-જીતનાર, છેક-સંપૂર્ણ અંત સુધી-હેઝાલગી. ૧૫૦
 સિદ્ધરાજ જેસિંગ-ગુજરાતનો પ્રસીદ્ધ રાજા. સં. થી સુધી પાટણ
 રાજધાનીમાં ગુજરાતની યાદીપર; મહેતો-મંત્રી પ્રધાન, સાજનમંત્રી-સ.

તે દ્રવ્ય દેવતે વરીઓ, તેમિ પ્રાસાદ ઉદરીઓ.
 સો સિદ્ધરાયે વખાણો, જસ સચરાચરે જાણો, ૧૫૧
 શ્રી વસ્તુગ તેજપાલ, મંત્રી-મુગટ કૃપાલ,
 શ્રીજીન ધરમ દીપાવ્યા, પટદરશન મનિ લાવ્યા, ૧૫૨
 શ્રીશેત્રુંજ મિરિવરિ, કોડી અદાર તે ઉપરિ,
 જીનુ લક્ષ પ્રસિધ્ધુ, એટલું દ્રવ્ય વ્યય કીધું, ૧૫૩
 શ્રીગીરિનારિ એ ખાર, કોડી એંસીલાખ સાર,
 અર્બુદ લુણગ વસહી, ત્રિહીપન્ન લાખ ખાર કોડી કહી, ૧૫૪
 એકસો ચોત્રીસ ચંગ, જૈન પ્રાસાદ ઉત્તુંગ
 એ સહસ ત્રણિસે સાર, કીધા જીરણુ ઉદાર, ૧૫૫
 શત નવ ચોસસી વિશાલા, કીધી પૌષધશાળા,
 કોડી અદાર ધન લાવ્યા, જૈન ભંડાર લખાવ્યા, ૧૫૬

જનનમંત્રી ગહગહતો-શોભતો, ૧૫૧ કમાઈ-આવદાની, ઉપજ; ઉધરાઈ-
 ઉધરાવી-ભેગીકરી; ૧૫૨ વરીઓ-વ્યય કર્યું-અચ્યુ; ઉધરીયો-ઉદાર કર્યો,
 જીર્ણની મરામત કરી, વખાણો-વખાણ્યો. શાખાશી આપી, જસ-જશ.
 અચરાચર-ચર એટલે સજીવ અને અચર એટલે જડ એ સર્વ સહીત
 એટલે સર્વ; સર્વત્ર; વસ્તુગ-પ્રસીદ્ધ વસ્તુપાત્ર મંત્રી. ગુજરાતના વાઘેલા
 રાગ લવણપ્રસાદનો મંત્રી સ્વર્ગગમન સંસ્કાર પટ દર્શન-છદર્શન-તેનાં
 નામ બોદ, નૈયાયિક, સાંખ્ય, જૈન, વૈશેશિક, અને જૈમીનીય-જીએષદર્શન
 સમુચ્ચય. ૧૫૪ લુણગવસહી-લવણ વસતી- પોતાના સ્વર્ગે ગયેલા ભાઈ
 લુણીગના શ્રેય અર્થે અર્બુદ એટલે આબુ પર્વત ઉપર જનપ્રાસાદ બંધાવ્યો
 તેનું એ નામ આપ્યું. ૧૫૬ પૌષધશાળા જ્યાં પૌષધ, પોસહ-પોસો થાયતે
 આવકો આખોદીનને રાત સર્વ પ્રવૃત્તિ તજી અપવાસ કરી ઉપાશ્રય યાધર્મ
 સ્થાનકમાં રહી ધર્મક્રીયામાં ગાળવાનું વ્રત તે પૌષધજે, જે શુભ કરણીથી
 આત્માના સ્વાસ્થ્યવિક ગુણો નામે જ્ઞાન, દર્શન અને ચારીત્ર આદિને પુષ્ટિ

દંતમય દીપતાં ઉચ્ચ, સિંહાસન શતપંચ,
 જાદરમય સમોસરણ, પાંચસે પંચ શુભકરણ, ૧૫૭
 સબ્બ લાખ બિંબ ભરાવ્યાં, સુરિપદ એકવીશ થપાવ્યાં
 સ્વામીવદ્ધલ વરસમે આર, સંઘ પૂજા ત્રિણી વાર, ૧૫૮
 શરવાલે ત્રણિસેં દોઈ, સાતસે બ્રહ્મશાલા જોઈ,
 કાપાલિક મઠ એતા, સહિસ જોગી નીત જમિતાં, ૧૫૯
 શત્રુગર સય સાત, જો સહિસ દાન વિખ્યાત,
 વિદ્યામઠ શત પંચ, સાતસે કૂપ કસર ૧૬૦
 સ્યારિસેં ચોસઠિ વાપી, બ્રહ્મપુરી શત આપી,
 સરોવર ચોરામી પ્રમાણ, બત્રીસ દુર્ગ પાષાણ. ૧૬૧
 શેત્રુંજે સાઢી બાર યાત્ર, પોષ્યાં અનેક સુપાત્ર,
 તેરમી વારેં એ મારગે, સુરગતી પામી એ વસ્તુજે ૧૬૨

મને છે તેનું નામ પૌષ્પવ્રત વિશાલા-વિશાલ. મોટી ૧૫૭ દંતમય-[હાથી]
 દાંતના; જાદરમય કન્યાને પરણાવતાં જે ધોળું રેશમી કપડું પહેરાવે છે તેને
 જાદરસુ કપડુ કહેછે તે કપડા વાલાં? સમોસરણ તીર્થકરની દેશના પ્રસંગેના
 સમામંડપ ૧૫૮ સુરિપદ આચાર્યની પદવી એકવીશને આચાર્યપદ અપાવ્યાં.
 વરસમે એક વરસમાં ૧૫૯ શરવાલે પ્રાં શીવાસય. બ્રહ્મશાલા આમ્હણે
 માટેની શાલા. કાપાલિક માણસના માથાની ખોપરીનો હારરાખનાર, શિવ
 ભકત [સરખાવો-જોઈ વીળણુ તણી અચાર્ય, કપાલી જંગમને દુઃખ થાય
 ગીરવર. જમીતા જમતા ભોગન કરતા ૧૬૦ શત્રુગર પ્રાંશત્રુકાર સત્રશાળા
 અમળંગ પુર પાડવાનું સદાવરતનું જામ. કસર પ્રાં કર્પાસગ. ૧૬૧ વાપી-
 વાવ, બ્રહ્મપુરી બ્રહ્મપોરી બ્રાહ્મણને ધરતું જે દાન આપેલુંતે. દુર્ગ કીલ્લો
 ૧૬૨ સુરગતી પ્રાં સદ્ગતી, સ્વર્ગમન. વસ્તુપાલ રવર્ગે મયો સં ૧૨૬૬

કેતા મિથ્યાંત ઠામ, કીયા રાખિવા નામ;
 અવસર ભણી અહીં આણ્યા, જેહવા પ્રગંધે નાણ્યા, ૧૬૩
 સંવિ ધન વ્યય સંખ્યા નેહી, ચૌદ લાખ તેત્રીસે કોડી.
 સહિસ અઢારસે આઠ, ચિહું લોઢીએ ઉરણુ પાઠ, (ગદ્યપ્રત) ૧૬૪
 શ્રી પરવ ચિન્નલ દક્ષિણે, લગે પ્રભાસ પશ્ચિમ ભણિ,
 ઉત્તર કેદાર છઢીએ, પૂર્વે વાણારસી લાહીએ; ૧૬૫
 એણિ પરિ દાન દેવા રસિ, કીરતિ વિસ્તારી ચિહુંદિસિ,
 ૫૮ દરિસણુ કંપવૃક્ષ, પામ્યું બિરૂદ પ્રત્યક્ષ, ૧૬૬
 વરસ અઢાર માંહી કીધ, એ સર્વી કરણી પ્રસિદ્ધ,
 તે વિઘમાન કહેવાયે, કીરતી આજ બોલાએ, ૧૬૭
 શ્રીરત્નાકર સૂરી, ઉપદેસે પુન્ય પૂરી,
 સાહા પેથડે સુવિચાર. બાણું નૈન વિહાર, ૧૬૮
 સિદ્ધાચલ આદિ ભુવન, ઘટિકા એકવીશ સોવન,
 વિદ્રવી રાખ્યું એ નામ, આ શશિ સૂરિજ નામ, ૧૬૯
 તસ સુત ઝાંઝણું સાર, સોવન ધ્વજ ગિરિનાર,
 નેમિ પ્રાસાદે એ ઠાવી, સેત્રુંજય થિકો લાવી. ૧૭૦
 શ્રીજયતિલક સૂરીદ જસ ઉપદેસે આણુંદ;
 શ્રી શ્રીમાલી વિભુષણ, હરપતિ શાહવિચિક્ષણ, ૧૭૧

૧૬૩ ઠામ પ્ર૦ કામ. ભણી નાણી, લોઢીએ ઉરણુપાઠ પ્ર૦ ત્રિહુ લોઢીએ
 ઉણો એ પાઠ. ગદ્ય-પ્રત લોઢી ? ૧૬૫ શ્રી પરવ...દક્ષિણે પ્ર૦ શ્રી પર્વત
 દક્ષિણે નાણી પ્રભાસ પશ્ચિમ ભણી શ્રી પર્વત આ ક્યાં છે તે અખર નથી
 પ્રભાસ સોરઠનુ પ્રભાસપાટણુ. કેદાર એ પ્રસીદ્ધ છે. વાણારસી કાશી. ૧૫૩-
 ૧૬૭ આ સર્વ ચતુર્વિંશતી પ્રત્યંધમાંથીજ લીધુ જણાય છે. તેમાં આપેલા
 વસ્તુપાલ પ્રત્યંધમાં જણાવેલ છે કે:- આ વસ્તુપાળ તે તેજપાળનાં ધર્મસ્થાન
 અસંખ્ય હતાં, તેવાં કાણુ કરી શકે એમ છે ? પરંતુ ગુરુ મુખે જે કાંઈ
 સાંભળ્યું છે તે અત્રે લખી રાખામ્. જન ગિંબો સરાસંક્ષ કરાવ્યાં અને

વિક્રમરાયથી વરસે, ચૌદસે ઉગણ પંચાસે,
રૈવત પ્રાસાદ નેમિ, ઉદ્ધરીઓ અતિ પ્રેમિ' ૧૭૨

ઇમ મહા ભાગ્ય અનેકે. શ્રાવક સકલ વિવેકે;
કીઆ ગિરિનારિ ઉદ્ધાર, કીમ કહી જાણુ' પાર, ૧૭૩
રાગ ધન્યાસી. (તથા સામેરી ઘ અત)

સીરોહી નગરી મુખમંડળુ એ ઢાલ ૧૩
શ્રી ગિરિનારી વિભૂષણુ સ્વામી, યાદવ કુલ સણુગાર,
રાણુલ વર રંગે જઈ વંદુ, નિરૂપમ નેમિ કુમાર.
જગદીશ મળ્યો, જગદીશ મળ્યો.

અમ આંગણે સુરતરૂ આજ ફલ્યો.—જગં ૧૭૪
ધન ધન શ્રી યદુવંશ વિચક્ષણુ સંમુદ્રવિજય ધન તાંત.
ધન શિવાદેવી માત જેણે જાણ્યો જિનજી જગત્ર વિખ્યાત ૧૭૫
ધન ધન શ્રીગિરિનારિ ગિરીશ્વર, ધન ધન સહસારામ;
પ્રણમું શ્રી નેમીશ્વર દીક્ષા, જ્ઞાન નિર્વાણુ નુ' ઠામ. જગં ૧૭૬
મૈથનાદાદિક ખેત્રય વંદિત દો સુત સાથે અંખાઈ,
નેમિનાથ પદ પંકજ ભ્રમરી, પૂજે પરમ સખાઈ-જગં ૧૭૭
આરતિ કષ્ટ હશે સા દેવી શ્રી સંઘ ચિંતિત પુરો,
ચિંતિતસિદ્ધિ કરો વલી સુરજલી, સિદ્ધિ વિનમયક સુરો-જગં ૧૭૮

૧૮ કોડ અને ૯૬ લાખ દ્રવ્ય શ્રી શત્રુજય ઉપર વાપર્યું; બારકોડ ને એંશી લાખ ઉજર્જનની (ગીરીનાર] પર વાપર્યું બારકોટિ ને પચાસ લક્ષ અર્ધુદ શિખર [આણુ] પર વાપર્યું, લુણીગવસતીમાં ૬૮૪ પોષવશાળા કરાવી. પાંચસો દંતમય સિદ્ધાસન કરાવ્યાં, પાંચસો પાંચ સમવસરણુ કરાવ્યાં, સાતસો બ્રહ્મશાલા, સાતસો સત્રાગાર, સાતસો તપસ્વીકાપાલીક મઠ તથા સર્વ ને માટે ભોજનાદીની વ્યવસ્થા, એમ કરાવ્યું ત્રણહજાર મહેશ્વરાયતન, ત્રયોદશ શત અને ચાર શીખરમદ્દ જૈનપ્રાસાદ ત્રેવીશસો જીર્ણપ્રાસાદોદરણુ, કરાવ્યાં. ૧૮ કોટિ વ્યય કરીને ત્રણ સ્થાને ત્રણ સરસ્વતી જાગરસ્થ પાળ્યા, પાંચસો બ્રાહ્મણુ નીત્યે વેદ પાઠ કરતા. વર્ષમાં ત્રણવાર સંઘની પુજા થતી, ઘેર નીત્ય પાંચસો શ્રવણે પીહરતા, તરીકે કાર્પાટક એગણીશ

માનવભવ આર્યકુલ પામી, કરમ સત્તુને દામી,
 ઊજ્જલિ જઈ લેટો નેમી સ્વામી, મુગતી તણા જે કામી-જગ ૧૭૬
 આજ અપુરવ દીવસ હવો મુજ, પાતિક દ્વરિ પલાયા,
 નેમિનાથ નીરખું નિજ નયણે, મનવંછિત ફલ પાયા-જગ ૧૮૦
 શ્રી ધનરત્ન સુરીંદ ગણાધિપ, વડતપ ગછ શૃંગાર,
 અમરરત્ન સૂરિ પાટ પ્રભાકર; દેવ રત્ન ગણધાર-જગ ૧૮૧
 ત્રિભુવ શિરોમણી ભાનુમેરૂ ગણી સીસ ધરી આણુંદ,
 શ્રી દધિગ્રામ માંહી હખલજન. વિનયો નેમિ ત્રિભુવ-જગ ૧૮૨
 કરો કૃપા નયસુંદર ઉપરિ, દો પ્રભુ શીવકર સાથ
 દોળે સંઘ પ્રતિ શુભદાયક, સુપ્રસન્ન નેમીનાથ, જગ ૧૮૩
 (કલસ) ઇમ રૈવતા ચલ યાત્રાનાં ફલ કિંવિ તસ મહીમાં બણું
 બાવીસમો ખલવંત સ્વામી, નેમિ નાયક સંયુદ્ધો,
 શ્રી ભાનુ મેરૂ ગણીંદ સેવક, કહે નયસુંદર સદા
 સુવિશાલ દેવ દયાલ અવીચલ આપો સુખ મંગળ મુદા. ૧૮૪

હજાર નીત્ય જમતા. સંઘ કાઢીને ત્રણે દશ યાત્રા કરી. પ્રથમ યાત્રામાં
 ૪૫૦૦ ગાડાં, સુખપાલો સહીત ૭૦૦ સુખાસન, ૧૮૦૦ વાહીની, ૧૬૦૦
 શ્વેતાંબરો, ૧૧૦૦ દિગંબરો, ૨૦૦૦ જૈન ગાયકો, ૩૬૦૦ બંદીજનો, એમ
 સંઘ હતો, ૮૪ તગાવ તેણે બંધાવ્યા, ૪૬૪ વાવ કરાવી, પાષાણમય ૩૨
 દુર્ગ કરાવ્યા. દંતમય જૈનરથ ૨૪ કરાવ્યા, વીસસો શાક ધાડીકા. સરસ્વતી
 કંઠાબરણાડી ઝોવીરો બિરૂદ, સાડ મસીદ એ પણ કરાવ્યું, શ્રી વસ્તુપાલની
 કીર્તી દક્ષિણમાં શ્રી પર્વત પર્વત, પશ્ચિમમાં પ્રભાસ પર્વત, ઉત્તરમાં કેદાર
 પર્વત, પર્વમાં વારાણસી પર્વત પ્રસરી બધુ મળીને ત્રણસો કોટિ ચતુર્દશ
 લક્ષ, અષ્ટાદશ સહસ્ત્ર, અષ્ટશત, દ્રવ્યવ્યય તેણે કર્યો, ત્રેસક વખત તેણે
 સંગ્રામોમાં જય પ્રાપ્ત કર્યો, તે મંત્રીઓ અઢાર વર્ષ કારભાર ઉપર રહ્યાં

૧૬૮ રત્નાકરસૂરી—રત્નાકર પંચવિંશતીસ્તોત્રના કર્તા, વડ તપગચ્છ
 ના રત્નાકર ગચ્છના સ્થાપક સં. ૧૩૭૦ માં જીવવિચાર વૃત્તિ
 રચનાર. સં. ૧૩૭૧ માં સમરાશાહે શેત્રુંજયમાં પંદરમો ઉદ્ધાર
 કર્યો તે વખતે ઋષભદેવની પ્રતીમાની પ્રતીષ્ઠા કરાવનાર જીઓ

વીશેષ માટે રતનાકરસૂરી પરનો લેખ. સન ૧૯૧૩ ના બન્ન્યુ-
ફેબ્રુઆરી અંક જૈન શ્વે. કે હેરલ્ડ માસીક; તથા મારો કવિવર
નયસુંદર, પરનો લેખ આનંદકાવ્ય મહોદધિ ભાગ ૬૬૧ પૃ,
૧૦-૧૧, તેમણે પેથડને ઉપદેશ કર્યો તે પરીણામે પેથડે ગાણુ
જૈન વીહાર કરાવ્યા એ સમય જોતાં ખંધ બેસતું નથી; ખરી
રીતે ધર્મધોષ સૂરીએ ઉપદેશ કર્યો છે, જુઓ રતનાકરસૂરી પેતાના
ગચ્છમાં થયા છે તેથી તો નયસુંદરે નામ નહીં આપ્યું હોય?

પેથડ—(જુઓ માંડવગઢનો મંત્રી પેથડકુંભાર—એ નામનું નોવેલ
કે જે રતનમંડન ગણીકૃત સુકૃતસાગર કાવ્ય પરથી ઉપજાવેલું
છે. તેમાં તેના ઉપદેશક આચાર્ય તરીકે તપગચ્છ વાળા ધર્મ-
ધોષસૂરી જણાવેલ છે. માંડવગઢના રાજા જ્યેષ્ઠીદેવના સમયમાં
તે મંત્રી હતા. ધર્મધોષસૂરી તે દેવેન્દ્રસૂરી (સ્વ. ૧૩૩૭) ના
પટ્ટધર હતા, તેના ઉપદેશથી પૃથ્વીધર (પેથડ) શ્રાવકે લક્ષ
પ્રમાણુ પરીગ્રહ લીધું, ૮૪ જીન પ્રાસાદ અને ૭ જ્ઞાનકોશ
કરાવ્યા, વીસલ પર્વત પર પ્રાસાદ કરાવ્યો (પટ્ટાવલી) તે
સં, ૧૩૫૭ માં સ્વર્ગસ્થ થયા, ૧૬૯ વીદ્યવી-ખર્ચી, આ શ-
શી....-જ્યાં સુધી ચંદ્રસૂર્ય છે ત્યાં સુધી-યાવત્ચંદ્રદીવાકરો,
૧૭૦ ગંગાજી-પેથડનો પુત્ર, તે પણ માંડવગઢનો મંત્રી થયો હતો
ને પ્રતાપી હતો તેણે શત્રુજય અને ઉજ્જયંત (ગીરીન્દ્ર)
પર્વતપર બાર યોજન માન સુવર્ણને રવ્યમય ધ્વજ કરી હતી
(પટ્ટાવલી) તેણે સં. વી. સં, ૧૩૪૦ માં કાઢ્યો હતો.

૧૭૧ જયતીલકસૂરિ—ઉક્ત રતનાકરસૂરીના અનુક્રમે શીષ્ય અને
રતનસીંહસૂરી કે જેણે સં, ૧૪૬૪માં સીદ્ધર્ષીકૃત ઉપદેશ માલા
વીવરણ રચેલ છે. તેના ગુરુ, જુઓ મારો કવિવર નયસુંદર પરનો
લેખ. તેના વખતમાં શ્રીમાલી હરપતિ શહે સં, ૧૪૪૯ માં
ગીરિનાર ખરનાનેમીપ્રાસાદનો ઉદ્ધાર કર્યો તેવું આ રાસમાં જ-
ણાવેલું છે તે સમયને ખંધ બેસે છે.

૧૭૫ જગત્ર-જગત્રય, ત્રણજગત; ૧૭૬. સહસારામ—સહસાવન
જેને હાલ કહેવામાં આવે છે તે. ૧૭૭ ખેત્રય-પ્રત્યક્ષ, મેઘનાદ-
રાવણના પુત્રનું નામ મેઘનાદ છે, તે નહીં, પણ અધીષ્ઠાયક દે-
વતા નામે કાળમેધ, દંદ્ર, અદ્વંદ્ર, રૂદ્ર મહિલાનથ, વગેરે માના

અ સુત-એપુત્ર. અંબાજીના એ પુત્ર, આ સંબંધમાં એવી કથા છે કે રૈવત ગીરીની દક્ષિણ દિશાના કુબેર નગર [કોડીનાર] માં સોમલટ નામે બુદ્ધિશાળી બ્રાહ્મણ રાજાની પત્ની અંબીકા હતી, તેણીએ એકદા એ શ્રવણને શુદ્ધ આહાર વહોરાવ્યો, આથી તેણીની સાસુને પછીથી ખબર પડતાં કોપાયમાન થઈ, પત્ની પણ અવસા કરવા લાગ્યો એટલે અંબીકાએ પોતાના એ પુત્રો અંબર ને શંબર લઈ રૈવતગીરી નું શરણ લેવા ચાલી નીકળી, માર્ગમાં ઉત્તમ ભાવ ભાવી કુવામાં પડી આત્મઘાત કર્યો, પત્નીએ પણ પાછળથી આવતાં તેણે પણ તેમજ કર્યું, પત્નીનો જીવ અંબીકાના વાહન રૂપે શાર્દૂલ દેવતા થયો, અને અંબા લે બંને પુત્રની સાથે સોના જેવી કાંતી ધારણ કરી દેવી પણે પ્રગટ થઈ, ને નેમીનાથે સ્વતીર્થના શાસનનો અધીષ્ઠાયકા દેવી સ્થાપી. જુઓ ગીરીનાર મહાત્મ્ય.]

નેમી....બ્રમરી-નેમીનાથના ચરણ રૂપી કમલ પર ભમરી રૂપે સપ્તઘ-સખી. ૧૭૮ આરતી-આર્તિ-પીડા સુરબલ-પ્રં સુરવર. બળવાન યા ઉત્તમ દેવ બળીભદ્ર નામનો અધીષ્ઠાયક દેવ. સીદ્ધી વીનાયક-શત્રુજય માહાત્મ્યમાં જણાવેલું છે કે કાળમેઘ, ઈંદ્ર, બ્રહ્માંદ્ર. રૂદ્ર, મલ્લીનાથ, બળભદ્ર, વાયુ, ઉત્તર કુરૂની સાત માતા, કેદાર. મેઘનાદ, સીદ્ધિલાસ્ય, સીંહનાદ, વગેરે અધીષ્ઠાયક દેવતાઓ પ્રત્યેક શીખરે અને પ્રત્યેક વૃક્ષે નેમીશ્વરના ધ્યાનમાં તત્પર રહી સંઘના કળ્પ દ્વર કરે છે ને અંબાના ગીરીથી દક્ષિણે ગોમેઘ યક્ષ છે તથા ઉત્તરે મહાજવાલા દેવી છે, તે પણ સંઘના વીધ્ન હરેછે, આમાંના સિદ્ધિલાસ્ય દેવ, ૧૭૯ દામી-દમન કરી. બિજલી જઈ લેટો-પ્રં ઉજલગીરી લેટયા ઉજલીયા ઉજલગીરી તે ઉજર્જયંતગીરી નું અપબ્રંશ રૂપ છે-ગીરીનાર પર્વત, ૧૮૧ ગણાધીપ- ગણ એટલે સાધુનો સમુદાય તેના અધીપ એટલે સ્વામી, ગણાધીશ, ગણી-આચાર્ય શૃંગાર-શણુગાર; પ્રભાકર-સુર્ય. ગણધાર-ગણી-ગણાધીપ, ૧૮૨ વીબુધ-હાહા પુરૂષ. દધી-આમ-હાલની દેહયલી, ૧૮૩, શીવપુર-કલ્યાણની નગરી, ભોક્ષ સાથ-સથવારો. ૧૮૪ સંથુણ્યો-સ્તવ્યો, સુવીશાલ-મહાન; અવીચળ-ઝવમનું, મુદા-(સં) હર્ષથી, સમાપ્ત.

પ્રસ્તાવ.

‘શ્રી ગિરિનાર તીર્થમાલા’ એ ૧૦૩ કડીનું વર્ણનાત્મક કાવ્ય છે ને તેમાં રસજનક કાવ્યત્વ સંભવતું નથી. આના રચનાર ન્યાયસાગર છે કે જેણે આમાંજ રચનાનો સમય સંવત્ ૧૮૭૫ના માઘશુદ્ધિ દને ગુરૂવાર આપેલ છે અને પોતાના ગુરૂનું નામ વિવેક (સાગર) જણાવેલ છે [ગુરૂ વિવેકપસાધા એ પરથી. આની પ્રત મુની શ્રી બાલવિજયજીએ કચ્છમાંથી મોકલી તે પ્રત પરથી આ ઉતારવામાં આવેલ છે આ પ્રતનાં ત્રણ પાનાં છે—છ પૃષ્ઠ છે તે દરેકમાં પકિત ૧૩ છે તેમાં લખ્યા સંવત્ કંઈ આપેલ નથી. પ્રત નોતાં અર્વાચીન જણાય છે. બીજી પ્રતો ન મળવાથી આ એકજ પ્રત પરથી કાર્ય લેવામાં આવ્યું છે. આ પ્રત મેળવી આપવા માટે ઉક્ત મુનીશ્રીનો ઉપકાર થયો છે.

‘ ગિરિનાર ’ ની જાત્રા કરી કવિએ પોતાની આંખે જે જોયું તે જણાવેલું છે. જુઓ કડી ૬૯ તથા ૧૦૦

‘ ઇત્યાદિક ગિરનારનાં બહુ ઠાંણુ અનેરાં
છે પણ જેટલું ભાલીઓ તેતલું ઇહાં સારા
ભાજ્યું નિજરે જોઈને તે સહી કરી માનો
સઘલાં તીર્થનો નાયક ગિરનાર વખાણો.

પંડીત ન્યાયસાગર નિર્વાણ રાસ એ સાક્ષર મુનિશ્રી જિન વિજયે પોતાના જૈન ઐતિહાસિક ગુર્જર કાવ્ય સંચયમાં પ્રકટ કરેલ છે તેમાં વર્ણવેલા ન્યાયસાગર તપગચ્છીય ઉત્તમસાગરનાં શિષ્ય હતા. તેમનો જન્મ સં. ૧૭૨૮માં નવવર્ષની વયે દીક્ષાલઈ સં. ૧૭૬૭ માં સ્વર્ગસ્થ થયાં તેમણે ચોવીશી (ચોવીશજિનસ્તવનાવલિ)

વીશી (વીસ વિહરમાન જિન સ્તવનાવલિ) મહાવીર રાજમાલા સં. ૧૭૮૪ ધનતેરસે જુદા જુદા રાગમાં જેવા કે માલકોશ વગેરે—નિગોદ વિચાર ગર્જિત મહાવીર સ્તવન સમ્યક્ત્વ વિચાર ગર્જિત મહાવીર સ્તવન સં. ૧૭૬૬ ભાદ્રપદશુદ્ધીય તથા તે પર બાલાવબોધ ગૂર્જર ભાષામાં સં. ૧૭૭૪માં રચેલ છે. આ ન્યાય સાગરથી પ્રસ્તુત ન્યાય સાગર સિન્ન છે.

પ્રસ્તુત કાવ્ય રચાયાને પૂરાં એકસો વર્ષ થઈ ગયા તે વખતે ગિરનારની શું સ્થિતિ હતી તેનો કેટલોક ચિતાર આમાં આપેલ છે તે પરથી હાલની સ્થિતિ સરખાવી શકાય તેમ છે, અને તેમ કરી એકસો વર્ષમાં શું ફેરફાર થયો છે તે જાણી શકાય તેમ છે.

આ કૃતિની ભાષા સરલ છે અને તેમાં કઠિન શબ્દોના અર્થ તથા સમજૂતિ નીચે આપેલ છે તેથી સાર આપવાની જરૂર જોઈ નથી.

મુંબઈ પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ
ચૈત્રશુદ્ધી ૧ સં. ૧૯૭૮ } મોહનલાલ દલ્લીચંદ દેસાઈ.

ન્યાયવિજય કૃત.

શ્રી ગિરિનાર તીર્થમાલા.

કૃષ્ણજી ખેલેરે ગોકલે કેહેરે રાધા પ્યારે એ દેશી.

- સરસતિ માત મયા કરી દીને વયલું રસાલ
શ્રી ગિરનાર ગિરિ તણી, કહું તીરથમાલ. ૧
- એ પણ સિદ્ધગિરિ ટુંક છે, બીજી સુવિશાલ.
કાંકરે કાંકરે સિદ્ધજી, અનંત સંભાલો. ૨
- રૈવતા ચલને મૂલને જીનોગઢ ભાગો.
માંહે ત્રિશલા નંદને દેહરે સંભાલો. ૩
- ધાતુની પઠિમા સાઠ છે, બીજી ચોત્રીસ.
જિન ચોવીસ દટામલા, ધૈર્યાર કહીસ. ૪
- તેહને સન્મુખ ચૌમુખે, જિન ચ્યાર લહીસ.
તે પ્રણમીને ચાલીધ, રૈવતાજલ જઇસ. ૫
- મારગ ગોધાવાવથી, નીકસી દરવાને
જમાણું વાઘેસરી બેઠધ, પૂઠેં સરોવર છાને. ૬
- અગલ વાવ સોહામણી, જલમ ખાંને બનાધ,
ચાલતાં જાડી માંહે છે, દોય પ્રવત ભાધ. ૭

૧ સરસ્વતીત્રી સ્તુતિ કરી ગિરનારની તીર્થમાલા કવી શરૂ કરે છે, કવીનું નામ ન્યાય સાગર છે [૨] ગિરનાર એ સિદ્ધાચલ [પાલીતાણાનો શત્રુંજયગિરિ] ની એક ટુંક છે એવો ઉલ્લેખ શત્રુંજય મહાત્મ્યમાં કરેલ છે કે જે શત્રુંજય એક મહાતીર્થજેનોનું ગણાય છે અને જેના સંખ્યા એમ કહેવામાં આવે છે કે તે ના દરેક કાંકરે સિદ્ધ થયા છે એટલે તેના દરેક ભાગે મોક્ષ મળેલા જીવો છે અત્રે તેના જેટલા કાંકરા છે તેટલાજીવો તેગીરિ પર મકન થયા છે [૩] ગિરનારનું બીજી નામ રૈવતાચલ તેમજ ઉજ્જયંતિગિરિ એ છે ત્રિશલા નંદન એટલે માતા ત્રિશલાના પુત્ર તે મહાવીર સ્વામી [૭] જલમખાન આ નામનો

તે બીચમાંથી ઈ'વાલતાં, આવી દેરી નજીક	
શિવની મુરત તેહમાં, જુઓ નજરે ઠીક	૮
સરિતા પાજ ઉલંઘતાં, તિહાં ઝાડી પ્રચંડ	
પંથ વહેતાં આવીઓ, દામોદર કુંડ.	૯
તેહને ઉપર સોહીઈ, દામોદર દેવા	
વૈષ્ણવ જિન નાહી કરી, કરે નવ નવ સેવા.	૧૦
રાધિકા રૂપ સોહામણું નરસિંહ મેતાંને	
હાર આવ્યો તેરે જાણીઈ, સર્વ દુખ ખોવાને.	૧૧
દેરાં ચ્યારને દેહરી, સર્વે મલીને રે વીસ	
એ પણ વૈષ્ણવનાં છે, સર્વ થાંન જગીસ	૧૨
આગલ હનુમંત વીર છે, વેરાગી અખાડે	
નાનકપંથી તિહાં વસે સહૂ વિજ્યાને કાદે	૧૩
ભંગી જંગી લોક છે, તેહના રેહનારા,	
દાના દિક કિરિયા નહી, નહી ધર્મ વિચારા.	૧૪
તે જોઈ મારગ ચાલતાં, મૃગી કુંડ સૂઢાવે,	
શિવનાં થાનક દીપતાં, દેહરાં ત્રણ દીપાવે	૧૫

કાષ્ઠસુખોપયોગથી. જાણનાઈ સં. ૧૬૮૦માં થયેલ છે તે કદાચ હોય તે તાનહી. ૧૬૮૦ નરસિંહ મહેતા-તે જુનાગઢમાં રા. માંડળિકખીજે (જ. સં. ૧૪૫૧ થી ૧૪૭૨-૭૩ સુધી રાજ્યકર્તા) કા. સ. સં. ૩૬. નર્મગદમાં સં. ૧૪૮૯ થી ૧૫૨૯ સુધી રાજ્યકર્તા એમ જણાવેલું છે.) ના સંમયમાં વિષ્ણુ ભક્ત તરીકે પ્રખ્યાત થયેલ છે. હારની વાત એવી છે કે રાજાને કાષ્ઠએ ભરાવ્યું કે નરસિંહ આજણુ છતાં કૃષ્ણભક્તિમાય છે ને લોકની શ્રદ્ધા ઉઠાડે છે ને જાઓ સાથે વીહાર કરે છે. આથી તે રાજાએ દામોદરના મંદીરમાં સભા કરી નરસિંહને કહ્યું કે મુર્તિને હું જોઆ હાર ચડાવું છઉ તે હાર જો તારી કોટમી આવે તો તું સાચો બાકી પાખંડી સમામાં સમર્થ વીદ્વાન સંન્યાસીઓ સાથે નરસિંહ વાદ કીધોને પછી કૃષ્ણ તું કરમરીને પ્યાન થયું એટલે કૃષ્ણે તેને હાર પહેરાવ્યો- (નર્મગદ) (૧૩) વિજવા ભાં. ૧૪ ભંગી જંગી ભંગી ચંગી રંગી ભાંગ પીને પ્રુથ રેનારા ભોળા ૧૫ સુઢાવે શોભે.

શંકર નાગર તેહની, વાવડી જલ પીઓ,	
તિહાં વીસામો લેઇને, મુનિને અન્ન દીઓ	૧૬
પાય ધરંતા વાવડી, સંઘના તથા આવી	
વિનયવિજયની પાદુકા, શ્રી સંઘે ખનાઇ.	૧૭
તલહટી પૂરી થઇ, નેમના ગુણ ગાઇ.	
ત્રણ ખમાસણા દેઇને, હવે ચડીએ રે બાઈ.	૧૮
ચઢવા માંડ્યો જેતલે, નવ અલીઅ ખપાવે	
મારગ પાંડવ પાંચની, પાંચ દેહરી આવે.	૧૯
દ્રૌપદીની છઠી કહી, દેહરી દીપાવે	
આગલ આંખલી હેઠલે, વીસામો રે થાવે	૨૦
તદનંતર નીલી પર્વ છે વીસામાનું ઠામ,	
કાલી પર્વ ખીજી કહી, બેસો ગુણી જિન તાંમ.	૨૧
ધોલી પર્વ ત્રીજી જે, નેમનાં ગુણ ગાવો,	
લાડુ અમૃત ખાઇની, પંચમી મન ભાવો	૨૨
છઠી માલી પર્વને પાછલ છે રે કુંડ	
દેહ શુચિ કરી તેહમાં પેહરી વસ્ત્ર અખંડ	૨૩
નેમને વંદન ચાલીએ જઈ ચડીએ સોપાને	
માનસંઘ મેઘજીએ કીયાં, આવક ચડવાને	૨૪

૧૭ વિનયવિજય તે સં. ૧૭૪૮માં સ્વર્ગસ્થ થયા, અને તેનું ચરીત્ર નવ-
કલ્પિકાની પ્રસ્તાવનામાં મેં અ.પેટ્રછે. તે યશોવીજયના સમકાલીન હતા.
તેજ આ લાગેછે ૧૮ ખમાસણુ સમાશ્રમણુ એ નામથી શરૂ થતું ગુરૂ તથા
દેવને વંદન કરવાનું સુત્ર. ૨૧તદનંતર ત્યાર પછી પર્વ(સં.પ્રથા) પરમ જાત્રાણું
તે પાણી પાવામાટે કરેલી જગા. ૨૩ દેહશુચિ સ્નાન કરી શરીરને પવિત્ર કરવું તે
૨૪ સોપાન-સીડી-પથરના પગથીયાં કરાવેલાં તે. અગાઉ માવસંઘ મેઘજી
નામના આવકે ચડવા માટે કરાવેલા હતાં. અત્યારે આ આવક સંબંધમાં
લેખેછે: "સ્વરિત શ્રી સ. ૧૬૮૩ વર્ષે કાર્તિક વદી ૬ સોમે શ્રી ગિરનારની
પૂર્વની માંજનો ઉદ્ધાર શ્રી દીવના સંઘે ગુરૂના નિમિત્ત શ્રી માલતાતીલકાં

ચઢતાં નેમજી પોલમાં, ખેસો શુભવાલા,	
જઈ પછિમ દ્વારે ભલું દેહરો સુવિશાલા.	૨૫
માંહે આવી પ્રભુને નમે, સ્તવીએ શુભ ખોલ,	
ત્રિભુવન માંહેરે જ્યેતાં, બહી તાહરી સોલ	૨૬
ત્રણ કલ્યાણક તાહરાં, હુવા માહારજી,	
દીક્ષા જ્ઞાન ને મોક્ષનાં, સૂખ લીધા તાન	૨૭
એ રીતે સ્તવના કરી, જુઓ મુલ ગભારે	
પડિમા ત્રન સોહામણી, એક ધાતુની ધારે	૨૮
રંગમંડપને આલીએ, તિહા તેર ગિનેશ,	
પાછળ ભમતિ માંહે છે, નમીએ શુભવેશ,	૨૯
જિન પચાસ કલા, નંદીસર દ્વીપ,	
આવન પડિમા તેહમાં, નમી કર્મને જીપ.	૩૦
શ્રી સમેતની સાધના, તિહાં વીસ જિણુંદા	
એવીસ વટા દોય છે, પ્રણમી આનંદા.	૩૧
શ્રી પદમાવતી વંદીએ દોય ગણપતિ સારા	
એ સહુ પાછલ જોઈને નમી નીક સોદ્ધારા	૩૨
નેમને સનમુખ મંડપે ચૌદ સયા આવન	
ગણધર પગલા સોહતાં પ્રણમે ભવિજન	૩૩
પાસે એક છે ઓરડી તેહમાં કાઉસગીયાં	
મોટા અદભૂત સુંદર, મુઝ મન માંહે વસીયા	૩૪
મૂલ ગભારે દક્ષિણે દ્વારે નીકલીને	
અંખની હેઠલ પાહુકા નેમની પ્રણમીને	૩૫

સિંધજી મેધજી ને ઉધ્ધાર કરાવ્યો. ૨૫ હવે નેમનાથના કોટનો દરવાજો પોળ આવેછે ગભારા ગર્ભાગાર ૩. ૨૬ ગિનશા ગણેશ ભમતી પ્રદક્ષિણા કરવાનો માન ૩૦ જીપ જીત. ૩૩. ૧૪૫૨ ગણધરનાં પગલાં આમાં જણાવ્યાંછે ભારે ગિરનારમાહાર્ય (રા.દોલતચંદપુરસોતમખરોડીઆકૃત)માંજણાવેલું છે કે પહારના એક ઓટલા પર સંવત ૧૬૯૪ ના ચૈત્ર વદિ બીજને દિન સ્થાપન કરેલાં ગણધરનાં ૪૨૦ જોડ પગલાંછે અને આ ઓટલાની પશ્ચિમે સમવસરજીની ચોરસા

જોડે માતા ચક્રકેસરી, દેહરી માંહે સોહે	
પાછળ દેરીરે એક છે, દોય પગલાંરે મોહે	૩૬
ઋષભનાં નમી ચાલીએ પૂઠે દેરી રે એક	
રાજેમતીની પાડુકા, સંગે દેહરૂં નજીક,	૩૭
ગોવર્ધન જગમાલનું, જિન ઋષભસું પાંચ	
આગલ દેરી દોયમાં, દોય પગલાં રે ચાચ	૩૮
પાછળ દેહરી તેહમાં પ્રણમુ રૂષભનાં પગલાં	
પ્રેમચંદ શાહે થાપીયા શ્રાવક નમે સંઘલા	૩૯
નેમની પાછળ લોંચરે અમિઝરા જિન પાસ,	
સંગે પડિમા દોય છે નમતાં શિવ તાસ	૪૦
ઉપર જીવીત સ્વામીની મુરતિ મુખકારી	
બીજી રહનેમી તણી, મુરત છે રે ખ્યારી	૪૧
મુલ કોટની દેહરી, ચોરાસીરે ધારી	
નેઉ જિનને વંદીએ, એ છે ભવજલ તારી	૪૨
નેમથી પુર્વ દિશા અ છે, દિગંબર ભવને	
પડિમાં એક જીહારીએ તેહ નીરખો મુમને	૪૩
માંડવીવાલો ગુલાબસા તેણે કુંડ બનાયો	
અંબની છાયા હેઠલે, ભવીજિન મન લાયો	૪૪

રચનાનો ઓટલો છે તેમાં પણ ૪૨૦ પગલાંની જોડ છે. ૩૮. ગોવર્ધન જમ-
માળ ગિ.મ.માં લખ્યું છે કે નેમીનાથના દેવાલયનો ઉદ્ધાર સં. ૬૦૯માં રતનશા
શ્રાવકે કર્યો તેથી હાલ તેને રતનશા ઓસવાળનું દેરું કહે છે તેની પછવાડે પો-
રવાડ જમમાલ ગોરધનવાળું પુર્વ દ્વારનું દેરું છે તેમાં ૫ પ્રતિમા છે. મુળનાથક
આદીશ્વરજી છે “ ચાચ સારાં. ૩૯ પ્રેમચંદ શાહ-શેઠ પ્રેમાભાઈ હેમાલાષ લા-
ગે છે કે જેણે સગરામ સોની ની ટુક આશરે ૧૮૪૩માં સમરાવી છે ૪૦ અમિઝરા
અમૃતજેવાં દીપાં જરતાં હોય તેવા ૪૧ મુરત મુર્તિ મુળ. ૪૩ દીગંબર ભ-
વન દીગંબર દેહરૂં. આમાં એક મુર્તિ છે તે વંદીએ અને આનંદિત મનથી
નીરખીએ એમ કવી ચેતાંબર હોષ જણાવે છે. આપરથી કવિની અને તેસમ-

વસ્તુ પાલને દેહરે, તિહાં ચોમુખ થાપ્યો	
તેજપાલનાં દોય છે, દેહરા જસ વ્યાપ્યો	૪૫
એક દેહરે જિન એક છે, બીજે ચોમુખ સારો	
પાછલ માંડવી શહેરનો સાહ ગુલાબ વિચારો	૪૬
તેણે દેવલ બાંધીઓ, તિહાં એક જુહારો	
જોડે સંપ્રતિ રાયનો દેહરો નીરધારો	૪૭
તેહમા નેમિ જિણુંદજી, મુઝ લાગે પ્યારો	
પાછળ જ્ઞાનરે વાવ છે, જલ અતિ મુખકારો	૪૮
પદમ દ્રહની ઉપમાં, પદ પંકિત સંભારો,	
ભીમકુંડ સોહામણો, ધન ખરચું અપારો,	૪૯
ભીમજી પાંડવે તે કીઓ, મનમાંહે વીચારો	
ઉપર કુંભારપાલનોં, સુનો દેહલ સધારો સુધારો	૫૦
નેમ જિનેશ્વર ચૈત્યથી, ઓમરદાસ વાડું	
દેહરે અદ્ભૂત સ્વામી છે, પ્રણમું ત્રણ વાડું	૫૧

યતી દીગંઝરચેતંઝર વચ્ચે સમતા જોવામાં આવેછે. ૪૫ વસ્તુપાલ તેજપાલ બંને ગુજરાતના વીરચંદ્ર રાજાના મંત્રીઓ વસ્તુપાલ સં. ૧૨૮૮માં અને તેજપાલ સં. ૧૩૦૮માં સ્વર્ગસ્થ થયા તેટલા લેખો ગીરનારપરનામાટે જુઓ મુની શ્રી જિનવીજય કૃત જૈન પ્રાચીન લેખ સંગ્રહ ભાગ ૨ જો.સં. ૧૨૮૯ માં નિરનાર પર દેહરાજન્યાં ચોમુખ-ચારે દીશા તરફના મુખવાળી ચાર પ્રતીમાઓ ૪૭ જુહારો વાદો સંપ્રતી રાજા વીશત્રજસે' માં ઉજ્જવિતીના રાજા પ્રસિધ્ધ મૌર્ય સામ્રાટ અશોકના પુત્ર કુલિકતો પુત્ર. ૫૦-કુંભારપાલ-સને ૧૧૪૩-૧૧૭૪ સુધી ગુર્જરનો પ્રસિધ્ધ પરમાર્હત રાજા-હેમાચાર્યના શિષ્ય તેમજોખ પાવેલ દેહર કંચીના સમયમાં શુન્ય હતું તેથી તે સુધારો એવી ભલામણ કરેછે. (પાછળથી મંત્રિરોજના શેઠ ધરમશી હેમચંદે સમરાબંધુછે. ગી.મ.) ૫૧-ઓમરદાસ વાડું-(?) બાનેબદ્દે ઓતર દશવાડ. હોવું જોઈએ એટલે ઉત્તર દીશા તરફ સુંદર એવું. અદ્ભૂત સ્વામી હાલ અદ્યપદ સ્વામી-કહેછે. તે રૂપભદ્ર જુની મુર્તિછે.તેમાં રૂપભદ્ર ચિન્હછે તથા ખલાઉપર કાઉસગીઓછે આ મુર્તિને અન્યમતના લોક ભીમના પુત્ર બટોકચ [બટી બટોકો] કહેછે. વખતશાહ તે શાં-

તીહાં આરસમઇ કોરણી, માંહે ચોવીસ વટ્ટા	
બખત સાંહે તે કીઓ, તુમ જીવો પ્રગટ	૫૨
તેહને સન્મુખ દેહરૂં પદમ ચ દેરે કીધું	
પંચમેરૂં કરી આપના, સવિકારજ સીધું	૫૩
વીસ જિણેસર તેહમાં જોઠા મહારાજ	
તેહને જમણી પાસ છે, વણથણી સંઘ તાબ.	૫૪
તેહનાં દેહરા મહે છે, બહુ થંભ સોહાવે.	
અનુપમ કોરણીઈ કરી જોઈ સીસ ધુણાવે	૫૫
સહેસકણ પ્રભુ પાસજી, તેહમાં કાનઠાસે,	
આચ્યા દોય જિણુંઠજી, તુમ જીઓ ઉલ્લાસે	૫૬
પાછળ બમતી દેહરીઓ, કહી અડતાલીસ,	
તિહાં સુહકર સાહિબા, જિન પિસતાલીસ	૫૭
પ્રભુજીને જમણે જોઈએ, અષ્ટાપદ દેરૂં	
આર આઠ દસ દોય ને, હું પ્રણમુ સવેરૂં	૫૮
જિનની ડાખી વિસાલહું દેહરે ચોમુખ વારૂં	
આર જિનેસર તેહમાં નિત ઉઠી જોહારૂં	૫૯
સા આમ સોનીને દેહરે, કોરણીની જુગત,	
મોટો મંડપ માંડીઓ, ફેટી કહું વિગત	૬૦

તિહાસ નમરોઠના લાગેછે. (જીઓ તેના ચરીત્રનાટે મારૂં પુસ્તક જૈનએ તહા-
સિક રાસમાળા-ભાગરલો.) ૫૩-૫૬મંચદ-તે કદાચ ઉદયન મંત્રીનો પૌત્ર
પદ્મસિંહ કે જે સં. ૧૩૦૫ પહેલાં થયો તે હોય. ૫૬. કાનઠાસ? -નેમદેવે કા-
શીદાસ જોઈએ કારણકે શીલાસેખમાં જણાવ્યું છેકે સં. ૧૮૫૬ અમદાવાદ વીસા
શ્રીમાજીશા વલ્લભ શાખાના શાકંદરજી સુત શાકાશીદાસેવ સ્વશ્રી અર્ધશ્રી
ગિરનારજી તીર્થે શ્રી સદ્ગુરુ કૃષ્ણ પાર્શ્વનાથ મિત્ર કારાવિત શ્રી વિજય જિનેન્દ્ર
સુરિભિઃ પ્રતિષ્ઠિત. ૫૭ સુહકર-સુખકર, શુભકરનાર. ૫૮ સવેરૂં-સરેખા-સુવે-
ળા-૬૦ સંઆમસોની-અકબરનાદશહના સમયમાં ખટણમાં થયા. તેને
અકબર ગાદસાદ મામેકહી મોભાવતા એમ કહેવાય છે. ફેટી -ફટલી.

તેહમાં સહેસદ્દા પ્રભુ એક છે મહારાજ	
પાછળ જોધપૂરી લલો અમચંદ છે તાજ.	૬૧
તેહને દેહરે એક છે જિનજી સુખકારા	
તેહથી ઉતર દેહરે જિન એક સુધારા	૬૨
પાછળ ગજપદ કુંડ છે જુઓ દ્રષ્ટિ નીહાલી	
તિહાં જિન પડિમા એક છે, કુંડને થંભ ભાલી	૬૩
આગલ કેકી કુંડછે, મેં નયણે રે નિરખ્યો	
ગિરિયાનક સહુ નિરખતાં બહુ આતમ હરખ્યો.	૬૪
મેલગ વસહીએ સોલ છે જિન મંદિર મોટાં	
એકસો બત્રીસ મેં ગણ્યા દેહરા સવિ છોટા	૬૫
સર્વ મલી દેહરા દેહરી, એકસો અડતાલીસ	
તેહમાં પ્રભુજી ચારસે ઉપર વલી બત્રીસ	૬૬
નેમને વંદી ચાલીએ સહસા વન જઇએ	
વસ્તુપાલનાં દેહરાં, પાછલ થઇ વહીએ.	૬૭
ઉપર ચઢતાં દક્ષણે રાજમતી ગુફાઈ	
પેસી રાજમતી વંદીએ, રહનેમી ઉછાહ	૬૮
વંદી આગલ ચાલીએ આવી ગોમુખી ગંગા	
તિહાં ચોવીસ જિણ્ડના, પગલાં સુખસંગા	૬૯
પ્રભુમી આગલ ચાલતાં, આવ્યો કંકાપાત	
તે થાનક દો દેહરી મુંદર વિખ્યાત	૭૦
તિહા પગલાં રામાનંદના જોડી ભોમાનંદી	
આગલ હંધિરદાસનાં પગલા સહુ કંડી	૭૧
કગલાં ભરતાં પ્રાણિયા આવી હાથીપોળ	
તિહાં પેસીને ઉતરો, સહેસાવન જોલ	૭૨

૬૧જોધપુરી અમીચંદ કોણહતા તે ક્યારે થયા તે અમને જણાવુ નથી, ૬૫ મેલગ વસહી—મેલકશા નામે શેઠ થયા તેની વસતી—કુંક. ૭૦ કંકાપાત —ભેરવ જપ (ભૈરવ અંપા)—તે ઉપર ચઢીને અસલના વખતમાં દુઃખી બોલે પરબવમાં સુખ પામવાની આશાએ અંપાપાતકરી પ્રાણુ ખેંચતા.

મારગ વિકટ ઝાડી બાહુ, ઉતરે એ જળ હેઠે.	
દેરીએ નેમની પાહુકા નમતાં હુખ નેઠે.	૭૩
તે થાનક પ્રભુ નેમને, સંજમ કેવલનાણુ	
રાજેમતી પણ તેહીજ થાનિક શિવદાણુ	૭૪
તે કારણ ભવી પ્રાણીઆ, પૂજે પ્રભુજનાં પગલાં.	
કેસર ચંદન લેઇને, જિમ હુખ બાએ સમસા.	૭૫
ગીત નૃત્ય બનાવીને, પ્રભુમી પાછા ચાલે.	
ગોમુખી ચંગા આવીને, બીજી દુક સંભાલે.	૭૬
રાબરામે બંધાવીઆ, પગશીઆં સોહતાં,	
જમણું રહનેમી તણું, દેહરે સુણુ સંતા.	૭૭
સોપાને ચઢી ચાલતા, આબ્યા માતાજી અંબા	
અનોપમ કૈરણીએ કરી, દેહરે ઘણા થંભા.	૭૮
વાહન સિંહને ઉપરે, બેઠા છેરે અંબા	
મિથ્યાત્વી કહે માહરા એહ છે જગદંબા	૭૯
તે ખોટું કરી માનીએ, સહી શાસન ભક્તિ.	
નેમની એ અધિષ્ઠાઇકા, કહી શાસ્ત્રમાં જુગતિ.	૮૦
તે અંબા પ્રભુમી કરી, નીકસો જવધારે,	
શિશુની મુરત દીપતી, બેઠે ચાલ વિચાલે.	૮૧
ત્રીજી દુક જઈ કરી નેમના પય વંદો	
કૈરણીએ ચોભતી, દેહરી બેઠે આનંદો	૮૨
મિથ્યાવી કહે એહ છે, ગોરખનાથના પગલાં.	
ચોથી દુક ભણી ધરો, ભવીયણુ તુમ ડગલાં	૮૩

૭૩તેઠેનાશપામે.૭૪સંજમ-સંયમ-દીક્ષાશિવદાંણુ-નિર્વાણુ. ૭૭રાજરામકોણુ
હતાનેકપારે થયા તે અંગેને જણાયું નથી. તેમણે પંચમીયાં બંધાવ્યાં હતાં, ૭૮
અંબા-તે જૈનો પ્રમાણે નેમિનાથજીની અધિષ્ઠાઇકા દેવી છે. તેને જૈનેશ્વરો પણ
પૂજે-માનેછે-૮૩ નેમિનાથનાં પગલાં જોને જૈનો કહેછે તેને જૈનેશ્વરો ગોરખ-

તિહાં પણ નેમની પાદુકા, વલી સુંદર પડિમા	
ગોસાંઈ ઉઘડનાથના, જાયગા કહે ક્ષણમાં	૮૪
ગોસાંઈ બેરાગીયાં, કરે નવ નવ સેવા	
તિહાંથી ચાલતાં હેઠલે, જાણે તતખેવા	૮૫
અસની કુમાર અતિતનું, થાનક છે રે રૂડું	
કુંડ કમંડલ હેઠલે, નહીં ભાખ્યું કુંડું.	૮૬
તેહને ઉપર ચાલતાં, આવી પાંચમી દુક	
વિષમથલે ચઢતાં થકાં, નેમ પગલાંને દુક.	૮૭
કેસર ચંદન લેધને પગલાંને પૂજે	
પડિમા એક છે આલીએ, એહ દેવ ન દૂજે.	૮૮
નેમ થયા તે થાંકે, શિવનાં અધિકારી,	
ધરમી જન ભેલા મલી, વંદે નરનારી.	૮૯
શ્રાવક કહે પ્રભુ નેમની, એહીજ પડિમા છે	
પ્રાણીય સંકરાચાર્યની, ચરાવે છે આ છે.	૯૦

નાથનાં પગલાં કહેછે. ૮૪ જાયગા-જગ્યા ૮૬ અતિત - [સં. અતિથિ] કરતો સાધુ-જાવો-ભીખાર. ૮૭ પાંચમી દુકમાં પણ નેમનાં પગલાં છે. ત્યાં જવાનો માર્ગ ધણો વિષમ વિકટ છે જરા ચુક્યાતો ખાઇમાં પડી ચુરો થવાના ત્યાં નોમનાથ નિર્વાણ પામ્યા એમ કહેવાય છે ત્યાં નેમની પ્રતીમા છે તેને બાહણો સંકરાચાર્યની છે એમ કહે છે એમકની કહે છે. હમણાં વૈષ્ણવ લોક ત્યાંના જ પગલાં છે તેને ગુરૂદત્તાત્રયનાં પગલાં કહે છે અને મુસલમાન મદારશાપીરનો તકીઓ કહે છે. આરથાને નેમીનાથના પ્રથમ મણુધર વરદન મુનીનું નિર્વાણ થયું હતું. આ નામમાંથી સંભવતઃ વૈષ્ણવોએ 'ગુરૂદત્ત' નોમ લગાડયું લાગે છે. આ રથાનમાં અનેક ધર્મોની પુજ્યતા ધણી કુતુહલ જનક છે ખીજી તીર્થોપર આવું જણાય છે, તેપરથી એવું અનુમાન કરવાને

એ પગલાં જિન નેમનાં, કહી શ્રાધ ઠરાવે	
દત્તાતરિની પાહુકા, ગોસાંઈ બનાવે	૯૧
જે જેહનાં મનમા વસ્યું, તે તે ઠહરાવે	
આગલ પંથે ચાલતાં, રેણુકા માત આવે.	૯૨
પાડવ પાંચ ગુફા ભલી. જોઈ આગલ નિરખો	
છઠી ટુંકેરે કાલિકા, દેખી મન હરખો	૯૩
ચાલતાં આગલ આવીયા વાઘેસરી માતા	
સાતમી ટુંક સોહામણ, જુઓ નજરેબતાં.	૯૪
તિહાં રસ કુંપીનો કુંડછે, રૂપ સોના સિદ્ધિ	
ચણની યડિમા એક છે, નિસુણી બહુ બુધિ.	૯૫
ત્રીજે ભવે જે મોક્ષમાં, જાનો રે પ્રાણી	
તે ભવીઅણુ નિત વંદસે, કહી શાસ્ત્ર પ્રમાંણ.	૯૬
ત્યાંથી પાછાં ફરી આવીને, પ્રભુ નેમ જૂહારો	
નાટિક પૂજા ધૂપથી, કરિ જનમ સધારો.	૯૭
નેમની પોલથી બાહિરે, લાખા વન સારું	
રેવતા ચલનાં ઠાંણુ છે, જોઈ આતમ તારો.	૯૮
ઇત્યાદિક ગિરનારનાં, બહુ ઠાંણુ અનેરાં	
છે પણ જેટલું બાલીઓ, તેતલું ઈહાં સારાં.	૯૯

સમગ્ર કારણ છે કે જે સ્થાન ધણા મહીમાવાળું પ્રસિદ્ધ થાય છે તે પર સમયની અનુકૂલતાએ પ્રાયઃ સર્વ ધર્મ પોત પોતાનું આસન જમાવે છે અને કેટલોક સમય જતાં તેનું મોટું મહાત્મ્ય પણ રચીનાં ખેંચે”-જૈનહિતૈષી ચૈત્ર વૈશાખ વીશત્ ૨૪૩૯. ૮૮ આલીએ-આળીઆમાં-ગોખલામાં.-૯૨ રેણુકા-છઠી ટુંક -તેને રેણુકા શીખર કહે છે. હાલમાં જ્યારે કાઢીકાની ટુંકને સાતમી ટુંક કહે છે.

ભાખ્યુ નિજરે જોઈને, તે સહી કરી માનો
 સઘલાં તીર્થનો નાયક, ગિરનાર વખાણો- ૧૦૦
 શ્રી ગિરનાર ગિરિ તણી, કહી તીર્થ માલા
 નેમનાં ત્રન કલ્યાણક, જપતાં જયમાલા ૧૦૧

૫ ૭ ૯ ૧

સંવત અગનિ સાગરે, કરટી ચંદ્રને ભલો
 તાપસ માસને ઉજલે, રસને માંહે મેલો ૧૦૨
 સુર ગુરુ વાસરે જાણીએ, ગુરુ વિવેક પસાયા
 ન્યાયસાગર કહે પૂન્યધી, નેમનાં ગુણ ગાયાં- ૧૦૩

પણ આ કાવ્યમાં કાકીકાની ટુંકને છઠી ગણીએ, તે રેણુકા માતની ને જીદી
 ટુંક ગણીતથી ને વાઘેસરી માતાની સાતમી ટુંક ગણીએ. ૧૦૨-કરટી (સં કર-
 ટીન)-હાથી. અઠ ઔરત હાથી ગણીએ છે તેથી ૮ સંખ્યા સુચવે છે. તાપસ
 માસ માત્ર માસ

પ્રભાતીયું,

ન્યાં લગી દેશહિત ~~જોઈ~~ રીંત્યો નહિ,

ત્યાં લગી સંપતિ સર્વ જુઠી,

લાખને કોડથી વિત્ત સંગ્રહ કરો,

બાણને એ બધું રાખ મૂઢી. ૧

શું થયું માલ પરદેશને લાવીને,

એકના ચોગણા દામ લીધે;

શું થયું માલ કાચો ભરી સ્ટીમરો,

મોકલી લક્ષ્યા લાલ લીધે. ૨

શું થયું ખૂબ ભણી ઉંચી ડીગ્રી થકી,

શું થયું માન ઇલકાબ લીધે;

શું થયું કોટ ને હુટ ધાર્યા થકી,

શું થયું જ્ઞાનજલ પાન કીધે. ૩

શું થયું ઉકાળીને ખૂબ બાષણ વહે,

શું થયું રાગને રંગ બાણે;

શું થયું દેશ પરદેશ સેવ્યા થકી,

શું થયું વરણના લેહ જાણે. ૪

એ છે વ્યવહાર સદુ પેટ ભરવા તણુ

દેશનું હિત તેમાં નભેશો;

દેશના હિતનાં તત્ત્વ દર્શન વિના,

રત્ન ચિંતામણિ જન્મ ખોશો. ૫

(મેળવેલું)

ગુફાગિરનાર ની ગોતી અહા ! અહલક જગાવા દે ?

ગજલ

મહને ખસ છોડ ઓ માયા ! હવે વનવાસ જાવા દે !
 ગુફા ગિરનારની ગોતી અહા ! અહલક જગાવા દે !
 તજ સંસાર ફળ ખાટું મધુર ફળ માઈ ખાવા દે !
 હરીના નામની હરદમ લલિત ધુનતો લગાવા દે !
 સગાંના રનેહને છોડી. પ્રભુથી પ્રીત થાવા દે !
 શરીરે ભસ્મ ચોળીને. હવે ધુણી ધખાવા દે !
 અરે ! સંસારછે ખોટો. છતાં ફેકટ ફસાવા દે !
 ભુઠી જંજળને છોડી. હરીના ગુણ ગાવા દે !
 અહો નિશ પહાડથી ઝરતાં. ઝરણ જલમાંજ ન્હાવા દે !
 મીઠાં ફળપુલ વૃક્ષેથી. સ્વહસ્તે લેઈ ખાવા દે !
 તજ પરતંત્રની બેડી. સ્વતંત્ર સદાય થાવા દે !
 વદે શંકર વિભૂના. નામની ખંસી ખજવા દે !

“ મણીકાન્ત. ”

(અવ્ય માળામાંથી.)

ચાલીતાણા ધી બંહાદુરસિ હજી પ્રી. પ્રેસમાં

શા અમરચંદ બહેચરદાસે છાપ્યું.

નામદાર મુંબઈ સરકારનાં કેળવણી ખાતા તરફથી,
મહિલા મહોદય ગ્રંથ માટે મળેલ મંજૂરી પત્ર.

નં. ૫૧૦ ઓફ ૧૯૧૯-૨૦

એફીસ ઓફ ધી એજ્યુકેશનલ ઇન્સપેક્ટર, માર્થ ડિવિઝન.

અમદાવાદ તા. ૧૦ એપ્રિલ. ૧૯૧૯.

ધી એજ્યુકેશનલ ઇન્સપેક્ટર (ઉત્તર વિભાગ)

૬. હરખચંદ ઉજમશી એસ્કવાયર.

૩૦ બહાઉદિન પ્લોટ—જુનાગઢ.

સાહેબ,

નામદાર ડીરેક્ટર સાહેબ ઓફ પબ્લીક ઇન્સકેશનને આપો
તા. ૧ લી જુલાઈ ૧૯૧૮ ને રોજ જે કાગળ લખ્યો છે તેના
જવાબમાં મારે આપને જણાવવું જોઈએ કે, મુની બાલવિજયજી
કૃત “મહિલા મહોદય” નામનું પુસ્તક જે ભાવનગર મધેના
આણંદ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં છપાઈ અને શેઠ દેવચંદભાઈ દામજી
કુંડલાકર તરફથી પ્રસિદ્ધ થઈ અને જેની ૧૯૧૮ ની સાલની
આવૃત્તિની કિંમત ૧-૪-૦ છે. ડિવિઝન ગુજરાત બુક કમીટીના
મેમ્બરોની ભલામણ ઉપરથી એ પુસ્તક મુંબઈ ઇલાકાની પ્રાથમિક
અને સેકન્ડરી સ્કૂલની અને ટ્રેનીંગ કોલેજની લાયબ્રેરી માટે
મંજૂર થઈ છે. આ બાબતની જાહેરખબર યોગ્ય વખતે “ગુજ-
રાત શાળા પત્રમાં” અને “ઈન્ડિયન એજ્યુકેશન” માં આપવામાં
આવશે આથી સૂચવામાં આવે છે કે.

હવે પછી આ પુસ્તકની નવી સુધારેલ
બહાર પડે ત્યારે એક કોપી ફરી મંજૂરી મા
ને ઉપરથી એ પુસ્તકો નિશાળોમાં અપાય તે માટે વાનવ દર
માન કાઢવામાં આવે.

મને માન છે.

સાહેબ,

આપનો તાબેદાર સેવક અર્ધ રહેવામાં

(રૌ) એ. એમ. દિવાનજી,

પરસનલ આસીસ્ટન્ટ ઈ. આઈ. એન. ડી.

ફાઇ. એજ્યુકેશનલ ઈન્સપેક્ટર એન. ડી.

